

ΑΙΤΙΑΤΙΚΗ

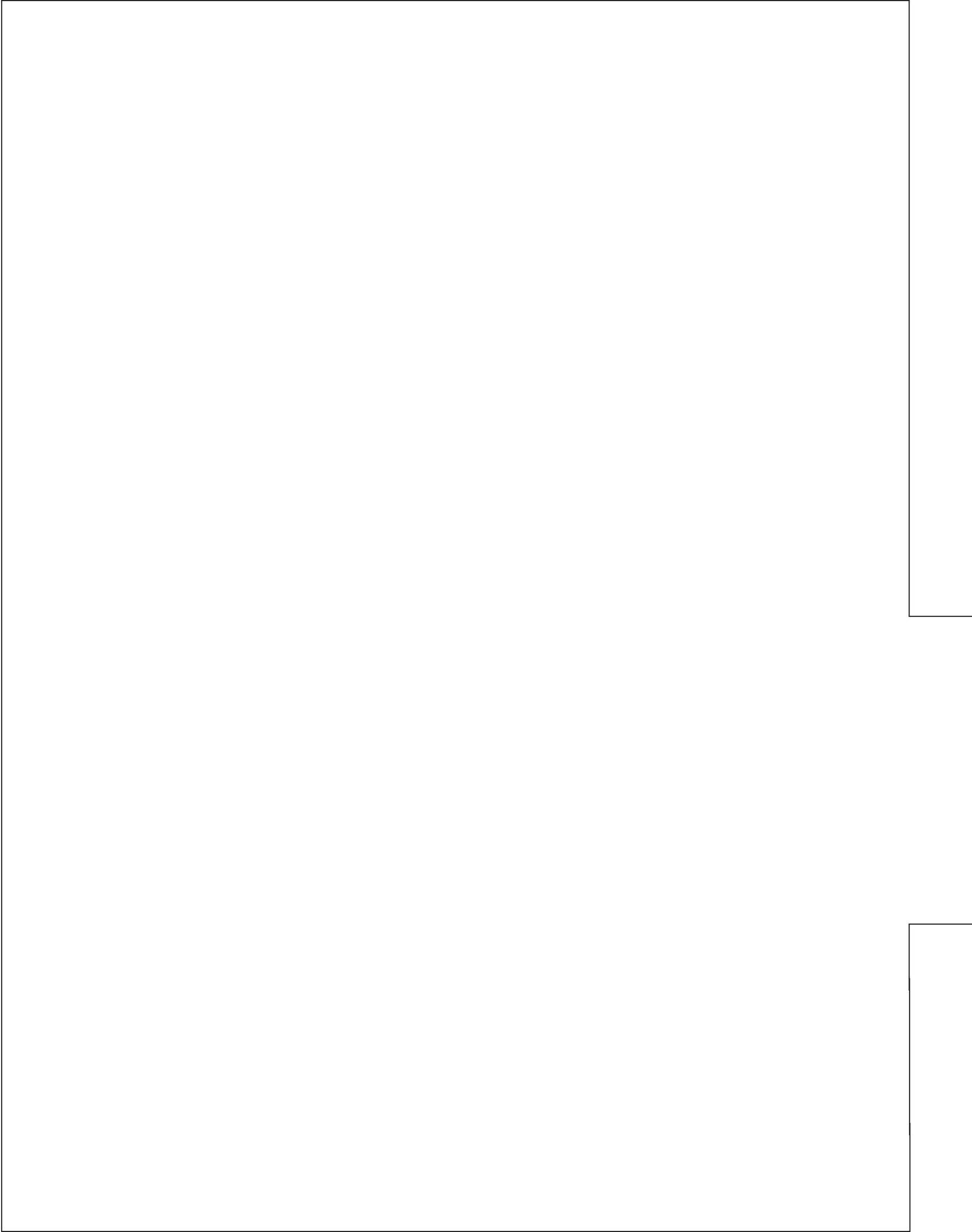
# ΑΙΤΙΑΤΙΚΗ



Η Ζωή αγανάξει τον Κώστα!

ΑΙΤΙΑΤΙΚΗ





## Η ΑΙΤΙΑΤΙΚΗ: Λειτουργίες - Χρήσεις

---

### ➤ με ρήματα

(άμεσο αντικείμενο / έμμεσο αντικείμενο / κατηγορούμενο του αντικειμένου)

*Αγαπάω την Ελένη.*

*Κερνάω την Ειρήνη παγωτό.*

*Στέλνω στο Λέο (του Λέο) ένα μήνυμα.*

*Θεωρώ τον Αλέξη έξυπνο.*

### ➤ σε επιρρηματική χρήση

*Έχω μάθημα και τις πέντε μέρες.*

### ➤ με προθέσεις

*Πήγαμε με την Ειρήνη στο θέατρο.*

### ➤ με ονόματα

*Ένα ποτήρι γεμάτο νερό.*

### ➤ με επιφωνήματα

*Κρίμα το βάζο!*



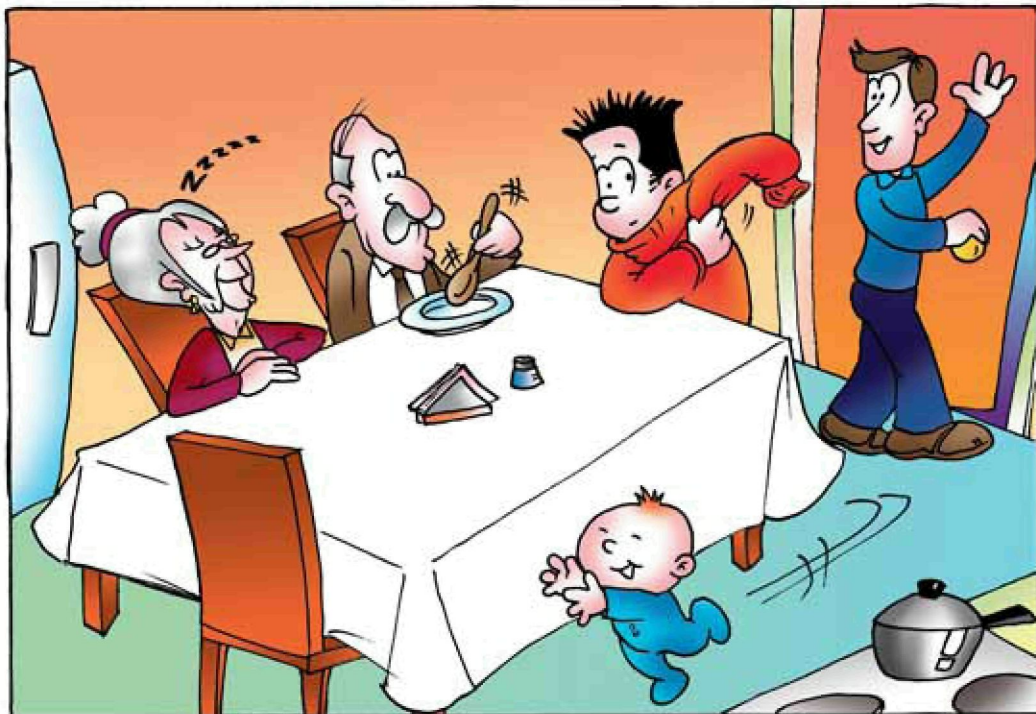
# A ΑΙΤΙΑΤΙΚΗ με ρήματα

αμετάβατα - μεταβατικά ρήματα

## 1. Τι κάνουν την Κυριακή;

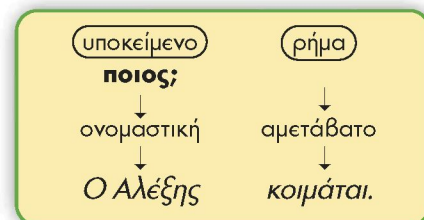
Μια ήσυχη Κυριακή στο σπίτι της Ελένης και του Αλέξη...

Κοίταξε το σκίτσο από το σπίτι της Ελένης και του Αλέξη και πες ΠΟΙΟΣ κάνει τι.



### Ποιος...:

- ..... νύνεται.
- ..... τρέχει.
- ..... φεύγει.
- ..... κοιμάται.
- ..... πεινάει.



Το **ΠΟΙΟΣ** –το ΥΠΟΚΕΙΜΕΝΟ του ρήματος– το βάζουμε στην ονομαστική πτώση.

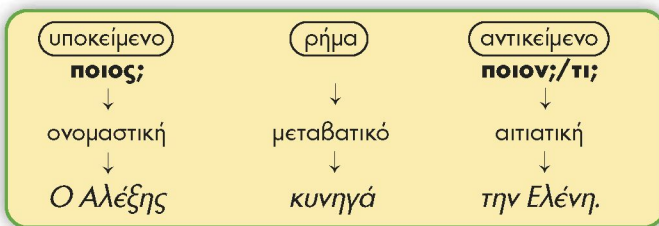
Τα ρήματα που έχουν **μόνο** υποκείμενο, στη Γραμματική τα λέμε **ΑΜΕΤΑΒΑΤΑ ΡΗΜΑΤΑ**.

Τα αμετάβατα ρήματα  $\left\{ \begin{array}{l} \text{είτε δηλώνουν μια κατάσταση (κλαίει, κοιμάται)} \\ \text{είτε η ενέργειά τους δε μεταβαίνει (= δεν πηγαίνει) κάπου (παίζει, φεύγει).} \end{array} \right.$

- Το μωρό κλαίει.
- Ο μπαμπάς εργάζεται.

## 2. Ποιος κυνηγάει ποιον;

Όμως δεν είναι όλες οι Κυριακές ήρεμες. Καμιά φορά όλοι έχουν νεύρα... Ταίριαξε τις προτάσεις με τις εικόνες.



1. Η Ελένη κυνηγά τον Αλέξη.
2. Ο παππούς κυνηγά τη γιαγιά.
3. Ο σκύλος κυνηγά τη γάτα.
4. Ο Αλέξης κυνηγά την Ελένη.
5. Η γάτα κυνηγά το σκυλί.
6. Η γιαγιά κυνηγά τον παπού.



Το **ΠΟΙΟΝ** ή το **ΤΙ** το βάζουμε στην αιτιατική πτώση.

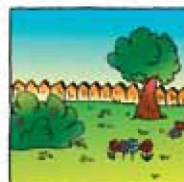
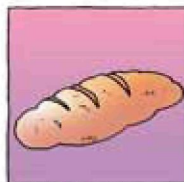
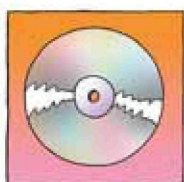
Στη Γραμματική, το **ΠΟΙΟΝ/ΤΙ** το λέμε **ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ** και τα ρήματα που έχουν αντικείμενο **ΜΕΤΑΒΑΤΙΚΑ**. Το αντικείμενο μας δείχνει σε ποιον ή σε τι μεταβαίνει (= πηγαίνει) η ενέργεια του ρήματος.

➤ Ο Αλέξης κυνηγά την Ελένη.

## 3. Κάτι ακούει...

Γράψε τώρα το **ΤΙ**, για να ολοκληρωθούν οι προτάσεις.

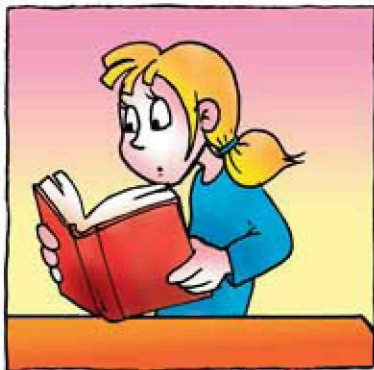
1. Ο Αλέξης ακούει .....
2. Η Ελένη κοιτάζει .....
3. Η Μαρία ετοιμάζει .....
4. Η γιαγιά περιποιείται<sup>1</sup> .....
5. Ο παππούς κόβει .....
6. Ο μπαμπάς στρώνει .....



<sup>1</sup> περιποιούμαι κάποιον ή κάτι: φροντίζω κάποιον ή κάτι.

## 4. Πάλι δουλειές;

Βέβαια, τις καθημερινές, όλοι έχουν τις δικές τους δουλειές. Κοίταξε το σκίτσο και συμπλήρωσε τις προτάσεις με τις λέξεις που υπάρχουν στη δεξιά στήλη.



1. Η Ελένη διαβάζει
2. Ο Αλέξης καθαρίζει
3. Η μαμά μαγειρεύει
4. Ο μπαμπάς θυμάται
5. Ο Λέο σκέφτεται
6. Η γιαγιά ράβει
7. Ο παπούς φοβάται

- α. τη γιαγιά.
- β. τις παλιές ανέμελες<sup>1</sup> μέρες.
- γ. το δωμάτιό του.
- δ. κοτόπουλο.
- ε. ένα βιβλίο.
- στ. τους Έλληνες φίλους.
- ζ. τις ξηλωμένες<sup>2</sup> μπλούζες.



➤ Η Ελένη σκουπίζει.



➤ Η Ελένη σκουπίζει την κουζίνα.

Με μερικά ρήματα, λέμε το **ΠΟΙΟΝ/ΤΙ** μόνο αν θέλουμε.

1. ανέμελος, -η, -ο: ξεκούραστος.

2. ξηλωμένος, -η, -ο: ρούχο που χάλασε από τον καιρό, έχει τρύπες επειδή το φοράγαμε πολλά χρόνια.

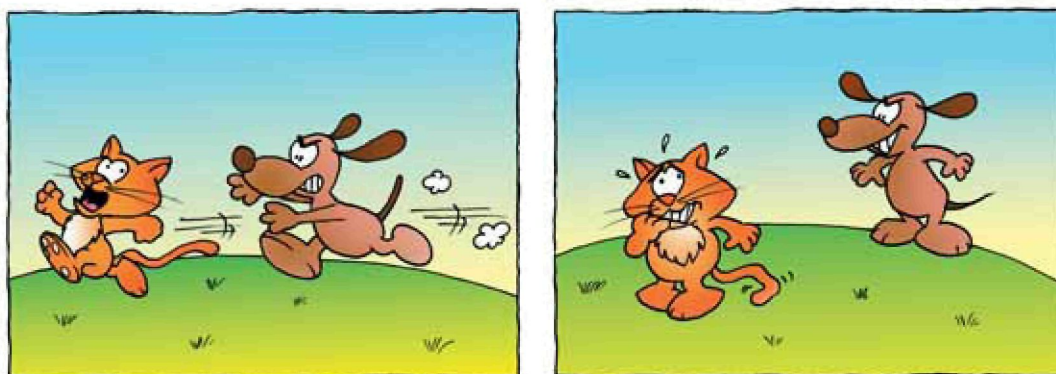


## Η αγάπη...



Ο Κώστας αγαπάει τη Ζωή. Η Ζωή σκέφτεται τον Κώστα. Ο Κώστας και η Ζωή αγαπιούνται.

## ...και το μίσος



Ο σκύλος κυνηγάει τη γάτα.

Η γάτα φοβάται το σκύλο.

Στη Γραμματική αυτά τα λέμε **ΑΜΕΣΑ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΑ**.  
(Υπάρχει και «έμμεσο αντικείμενο», βλέπε σχετική παρατήρηση).

## 5. Φτιάξε προτάσεις.

Κάνε προτάσεις με τα τρία ουσιαστικά, όπως στο παράδειγμα.

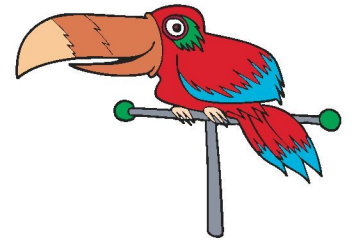
- ✓ ανοίγω > η τσάντα, το κατάστημα, ο φούρνος
- ➔ Ανοίγω την τσάντα. Ανοίγω το κατάστημα. Ανοίγω το φούρνο.

1. επισκευάζω > το ψυγείο, η τηλεόραση, ο ανεμιστήρας
2. ξεσκονίζω > ο καναπές, το σύνδετο, η ντουλάπα
3. ετοιμάζω > η εκδρομή, το πρωινό, ο φάκελος
4. βοηθώ > η αδελφή μου, ο παππούς, το κορίτσι
5. χαιρετώ > ομπογιατζής, η καθαρίστρια, το παιδί
6. ταϊζω > ο παπαγάλος, η γάτα, το μωρό

## 6. Στο σπίτι όλοι έχουν τη δουλειά τους.

Βάλε το ουσιαστικό που είναι στην παρένθεση στην αιτιατική.

1. Ο πατέρας βάφει ..... (ο φράκτης) και πλένει ..... (το αυτοκίνητο).
2. Ο δείος επισκευάζει ..... (ο υπολογιστής).
3. Η γιαγιά τακτοποιεί ..... (η κουζίνα) και καθαρίζει ..... (ο καθρέφτης).
4. Ο παπούς ποτίζει ..... (ο κήπος) και αδειάζει ..... (το γραμματοκιβώτιο).
5. Η μητέρα σκουπίζει ..... (η αυλή) και ..... (ο διάδρομος).
6. Η θεία ετοιμάζει ..... (η κούνια) και κοιμίζει ..... (το μωρό).
7. Οι γείτονες ποτίζουν ..... (ο κήπος) και κλαδεύουν ..... (η μηλιά).
8. Ο Αλέξης πηγαίνει βόλτα ..... (ο σκύλος).
9. Η Ελένη φροντίζει ..... (ο παπαγάλος).
10. Η Ελένη αγοράζει ..... (η εφημερίδα) και ταΐζει ..... (η γάτα).



## 7. Τι έκανε όλη μέρα;

Η μητέρα του Αλέξη και της Ελένης σήμερα είναι πολύ κουρασμένη...

Χρησιμοποίησε τα ουσιαστικά του πίνακα και γράψε τι έκανε η μητέρα.

- ο τοίχος • το σκουπίδι • η πίτα • το σεντόνι • η πολυθρόνα • το χαλί • ο καθρέφτης
- η πατάτα • η κουρτίνα

✓ Πέταξε τα σκουπίδια .....

1. Έπλυσε .....
2. Ξεσκόνισε .....
3. Άλλαξε .....
4. Γυάλισε .....
5. Έψησε .....
6. Έστρωσε .....
7. Κρέμασε .....
8. Ξεφλούδισε .....



## 8. Τι από τα δύο;

Η Ελένη δε βοήθησε καθόλου τη μητέρα της σήμερα. Από το πρωί διαβάζει μια ιστορία για τους χιμπατζήδες. Διάβασε και συ την ιστορία που διαβάζει η Ελένη και βάλε Ο ή Α (Ο = ονομαστική, Α = αιτιατική) δίπλα στις υπογραμμισμένες λέξεις/φράσεις.



Στα δέντρα, πέρα από ένα ξέφωτο, ο μεγάλος χιμπατζής ▲ ξεχώρισε έναν άνθρωπο ▲. Οι χιμπατζήδες είχαν δει ανθρώπους ▲ πολλές φορές πριν. Την πρώτη φορά φοβήθηκαν και σκόρπισαν. Ήξεραν ότι οι άνθρωποι ▲ ήταν κυνηγοί και ότι άνθρωπος ▲ σημαίνει κίνδυνος. Αλλά αυτός ο άνθρωπος ▲ ήταν πολύ καιρό εδώ και ποτέ δεν τους είχε απειλήσει<sup>1</sup>. Μονάχα τους κοιτούσε ερευνητικά<sup>2</sup>.

Ο γερο-αρσενικός, βρεγμένος όπως ήταν, δεν κουνήθηκε. Δεν έδωσε στους άλλους χιμπατζήδες σήμα κινδύνου.

Ο παρατηρητής<sup>3</sup> ήταν μια κοπέλα, η Τζέιν Γκούτολ. Καθόταν στο δέντρο και παρατηρούσε τους χιμπατζήδες ▲. Οι χιμπατζήδες ▲ ούτε που κουνήθηκαν. Ήταν πολύ βρεγμένοι και ένιωθαν άσχημα. Αυτή ήταν η πρώτη ευκαιρία που είχε η Τζέιν να τους δει από κοντά...

προσωπικές αντωνυμίες ως άμεσο αντικείμενο



<b>Βλέπω</b>	}	το λεκέ	→	<b>τον</b>	<b>Βλέπω</b>
		την μπλούζα	→	<b>τη</b>	
		το κοκαλάκι	→	<b>το</b>	
		τους δίσκους	→	<b>τους</b>	
		τις κασέτες	→	<b>τις</b>	
		τα πράγματα	→	<b>τα</b>	

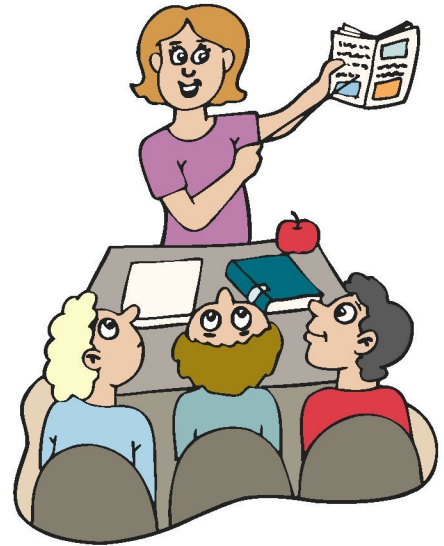
1. **απειλώ:** λέω σε κάποιον ότι θα του κάνω κακό αν δεν κάνει αυτό που του ζητάω.
2. **ερευνητικά:** με μεγάλη προσοχή, προσπαθώντας να ανακαλύψουμε, να καταλάβουμε.
3. **ο παρατηρητής:** αυτός που παρατηρεί, που κοιτάζει με προσοχή.

## 9. Μια μέρα στο σχολείο...

Η Ειρήνη διηγείται στην αδερφή της, που ήταν σήμερα άρρωστη, πώς πέρασε η μέρα στο σχολείο. Διάλεξε το σωστό τύπο για να συμπληρώσεις το κείμενο.

**Μαρία:** Τι κάνατε σήμερα;

**Ειρήνη:** Ήταν μια συνηθισμένη μέρα. Το μάθημα, ανιαρό ως συνήθως, ευτυχώς που την/το/τις  έχασες. Η δασκάλα φώναζε συνεχώς, τα παιδιά, βέβαια, δεν τον/τις/την  πρόσεχαν καθόλου. Κάποια στιγμή εμφανίστηκαν δύο καινούργιοι μαθητές. Όλοι τις/τα/τους  παρατηρούσαμε σαν να ήταν εξωγήινοι<sup>1</sup>. Δεν ένιωθαν καθόλου άνετα ανάμεσά μας. Η δασκάλα δεν τις/τον/τους  ρωτούσε τίποτα, ίσως νόμιζε ότι έτσι θα ένιωθαν καλύτερα.



Τους δάνεισα το βιβλίο μου, γιατί δεν είχαν, όμως ξέχασαν να μου την/τα/το  επιστρέψουν και έτσι δεν μπορώ να τις/τους/το  χρησιμοποιήσω για να κάνω τις ασκήσεις μου σήμερα. Μακάρι κάποια στιγμή να έρδει και μια καινούργια δασκάλα και όχι μόνο καινούργιοι μαθητές, να τις/τον/την  υποδεχτούμε με χαρά, να τη/τον/τα  θαυμάζουμε για τις γνώσεις της, να τον/τις/τη  λατρεύουμε γιατί θα μας αγαπάει. Αλλά επειδή αυτό είναι απίθανο, μάλλον θα γίνω εγώ μια αξιαγάπητη δασκάλα κάποτε!

**Μαρία:** Χαίρομαι για τα όνειρά σου, αλλά τι πρέπει να διαβάσω για αύριο;

## 10. Κάτι λείπει!

Συμπλήρωσε τις προτάσεις.

1. Εγώ φωνάζω, αλλά εσείς δε ..... ακούτε.
2. Κρύβεστε, αλλά ..... βλέπω.
3. Το κείμενο πρέπει να είναι ενδιαφέρον, αλλά δεν ..... διάβασα.
4. Εμείς θέλουμε να έρδουμε μαζί σας, αλλά εσείς μάλλον δε ..... θέλετε.
5. Αυτοί ξέρουν το Λέο, αλλά ο Λέο δεν ..... ξέρει.
6. Οι συμμαθήτριες της Ελένης δε συμπαθούν τη δασκάλα, αλλά η Ελένη ..... συμπαθεί πολύ.
7. Εσύ αγαπάς τον Πέτρο, εκείνος όμως ..... αγαπάει;
8. Ψάχνω την Ειρήνη, που ..... έψαχνε χτες. Τι να με ήθελε άραγε;

<sup>1</sup>. εξωγήινος, -η, -ο: αυτός που προέρχεται από άλλον πλανήτη.

## 11. Τι σχέση έχουν;

Ένωσε με μια γραμμή την αντωνυμία με το ουσιαστικό με το οποίο συνδέεται, για να δείξεις γιατί βάζουμε κάθε φορά τη συγκεκριμένη προσωπική αντωνυμία, όπως στο παράδειγμα.

✓ Ο Πέτρος και η Μαρίνα λατρεύουν τη θάλασσα και διαβάζουν κάθε βιβλίο που την αφορά.

### ΟΙ ΩΚΕΑΝΟΙ ΚΑΙ ΤΟ ΚΛΙΜΑ

Οι ωκεανοί αποτελούν ένα σημαντικό γρανάζι<sup>1</sup> στο μηχανισμό του κλίματος, γι' αυτό οφείλουμε να τους προσέχουμε. Έχουν τεράστια ικανότητα αποθήκευσης<sup>2</sup> θερμότητας και έτσι τημαζεύουν σε τεράστιες ποσότητες. Επιπλέον, οι άνεμοι που φυσούν στην επιφάνεια των ωκεανών δημιουργούν μεγάλα θαλάσσια ρεύματα, που οι ερευνητές τα θεωρούν καθοριστικά για το κλίμα πολλών περιοχών. Η Ευρώπη, για παράδειγμα, οφείλει το ήπιο κλίμα της στον κόλπο του Μεξικού: η μετακίνηση θερμών υδάτων από τον κόλπο του Μεξικού τη βοηθάει να διατηρεί το κλίμα της λιγότερο ψυχρό.



## 12. Πού είναι το λάθος;

Βοήθησε το Λέο να διορθώσει ένα κείμενο που βρήκε σε κάποιο περιοδικό.

«Θέλετε να μάθετε να χειρίζεστε<sup>3</sup> έναν υπολογιστή; Το βασικό είναι να μην τους φοβόσαστε. Πρέπει να τη βλέπετε με αγάπη. Κατ' αρχάς<sup>4</sup>, βρείτε το κουμπί από το οποίο ανοίγει, πιάστε τα και περιμένετε λίγα δευτερόλεπτα. Στην οθόνη<sup>5</sup> θα δείτε τα πρώτα κείμενα που περιγράφουν τον υπολογιστή σας. Μην τις πειράξετε, μόνο διαβάστε την αν θέλετε. Σε ένα λεπτό είστε μπροστά στον κύριο κατάλογο<sup>6</sup>. Με τη βοήθεια του ποντικιού μπορείτε να διαβάσετε τα περιεχόμενα του υπολογιστή σας. Αν θέλετε, για παράδειγμα, να ζωγραφίσετε κάτι, πηγαίνετε εκεί που λέει «προγράμματα» και ανοίξτε το πρόγραμμα ζωγραφικής. Θα εμφανιστεί η εικόνα ενός ατελιέ. Παρατηρήστε τον και διαλέξτε τα εργαλεία που θέλετε. Στην οθόνη του υπολογιστή έχετε όσο καρτί θέλετε για να τις γεμίσετε!

Είναι τόσο εύκολο...»



1. **το γρανάζι:** τροχός με δόντια που αν λείπει δεν μπορεί να λειτουργήσει η μηχανή.
2. **η αποθήκευση:** το να μαζεύεις κάτι για να το χρησιμοποιήσεις αργότερα, το να αποθηκεύεις.
3. **χειρίζομαι:** χρησιμοποιώ με το χέρι.
4. **κατ' αρχάς:** στην αρχή, πρώτα πρώτα.
5. **η οθόνη:** το κομμάτι του υπολογιστή όπου βλέπω τις εικόνες, που μοιάζει με την τηλεόραση (το μόνιτορ).
6. **ο κύριος κατάλογος:** η βασική λίστα.

Παρατήρησε τη θέση της προσωπικής αντωνυμίας **ΜΕ!**

Με ακούει κανείς;

Και βέβαια σε ακούω.

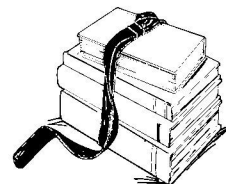
Κι όμως, δε με ακούει κανείς.

Θέλω να με ακούσεις.

'Ακουσέ με!

### 13. Θα σε περιμένω, αν το θες!

Συμπλήρωσε τις προτάσεις και φτιάξε αντίστοιχα καταφάσεις, αρνήσεις, ερωτήσεις ή προσταγές.



1. – Ειρήνη, εγώ σε περιμένω κάθε πρωί. Τώρα πρέπει να με περιμένεις και εσύ λίγο.  
– Μπορώ να κάνω και διαφορετικά; Ναι, θα .....
2. Σου εξηγώ τη γραμματική κι εσύ δεν κοιτάζεις το βιβλίο σου καθόλου.  
Σε παρακαλώ, ....., για να σου εξηγήσω πέντε πράγματα!
3. Αυτό το φόρεμα σου πάει πολύ. Εγώ στη δέση σου θα το αγόραζα. Θέλεις .....
4. Τα βιβλία τα επιστρέφουμε στη βιβλιοθήκη μετά από μια εβδομάδα. Αυτό σημαίνει ότι χτες έπρεπε να .....
5. Ήρθαν ο Λέο και η Μπετίνα ξανά στην Αθήνα. Ελπίζω να θυμάσαι ποιοι είναι.  
Αλήθεια, .....
6. Ο Πέτρος λυπάται τις συμμαθήτριάς του, όταν τις πιάνει ο δάσκαλος να αντιγράφουν.  
Εγώ δεν ..... καθόλου!
7. Η απάντηση του Αλέξη στο δάσκαλο όταν δε γράφει την έκθεση είναι:  
«Δυστυχώς, δεν ....., αλλά μπορώ να τη φέρω αύριο».

επίθετα και αντωνυμίες ως άμεσο αντικείμενο

### 14. Ποιο να διαλέξω;

Η Ελένη λατρεύει τα ψώνια στα μεγάλα πολυκαταστήματα. Βέβαια, μπορεί να ξεχαστεί εκεί για πολλές ώρες. Φτιάξε τις ερωτήσεις της Ελένης, όπως στο παράδειγμα.

✓ Έχει τόσα ωραία μπλουζάκια! ..... Ποιο να διαλέξω;

- τόσες πολύχρωμες, υπέροχες τσάντες! • τόσα λαμπερά παπούτσια! • τόσους πανέμορφους φιόγκους! • τόσες συμπαθητικές καρφίτσες για τα πουκάμισά μου!

1. ....
2. ....
3. ....
4. ....



## 15. Μα πού είναι;

α. Η Μαρίνα ψάχνει το φιόγκο της. Συμπλήρωσε το διάλογο.



β. Η Μαρίνα ψάχνει τη χτένα της. Συνέχισε το διάλογο.

- Μα πού είναι η χτένα μου;
- Είναι πολλές χτένες εδώ μέσα, Μαρίνα.

.....

.....

.....

.....

Καμιά φορά, το άμεσο αντικείμενο είναι μια μεγάλη φράση!

Μπορεί να έχει και **αντωνυμία** και **άρθρο** και **επίθετο** και **ουσιαστικό**:

➤ Θέλω αυτή την πορτοκαλιά μπλούζα.

**ΠΡΟΣΕΞ!** Βάζουμε όλες τις λέξεις στην **ΑΙΤΙΑΤΙΚΗ**.

## 16. Κάτι λείπει!

Συμπλήρωσε τις προτάσεις με τα άμεσα αντικείμενα.

1. Αν είσαι τυχερός, ίσως δεις ..... όταν θα κολυμπάς (μια θαλάσσια χελώνα).
2. Όταν κολυπώ σε βαθιά νερά, φοβάμαι μήπως συναντήσω ..... ,  
..... και ..... στο βυδό<sup>1</sup> της θάλασσας, δηλαδή καρχαρίες (οι πιο τρομεροί, άγριοι, ικανοί κυνηγοί).
3. Πιο πολύ απ' όλα τα ζώα της θάλασσας τρέμω<sup>2</sup> ..... ,  
γιατί το χρώμα του δε φαίνεται στο νερό και έτσι μπορεί να πλησιάσει κρυφά<sup>3</sup> το δύμα του (ο λευκός φονικός καρχαρίας).

1. ο **βυθός**: το έδαφος κάτω από τη θάλασσα, το βαθύτερο μέρος της θάλασσας, ο πυθμένας, ο πάτος.

2. **τρέμω κάποιον ή κάτι**: φοβάμαι πάρα πολύ κάποιον ή κάτι.

3. **κρυφά**: χωρίς να με δουν.

## 17. Συνέχισε...

Συμπλήρωσε τις προτάσεις με τα άμεσα αντικείμενα.

1. Η Μαρίνα μισεί ..... της Γεωγραφίας, που σηκώνουν τα παιδιά στο χάρτη και τους ζητάνε να βρύνσκουν διάφορα ποτάμια (όλοι οι αυστηροί δάσκαλοι).
2. Το χόμπι της Μαρίνας είναι περίεργο: παρακολουθεί .....  
..... να κάνουν βουτιές<sup>1</sup> από τα βράχια (κάποιοι γεροδεμένοι<sup>2</sup> Αυστραλοί κολυμβητές).
3. Η Μαρίνα και ο Πέτρος στην παραλία βοηθούν .....  
που έχει χαθεί (ο κάθε ξένος τουρίστας).



## 18. Ποιοι ποιους;

Ρώτησε ΠΟΙΟΙ, ΠΟΙΟΥΣ ή ΤΙ και φτιάξε προτάσεις όπως στο παράδειγμα.

- ✓ προσλαμβάνω / ικανοί εργάτες / οι καινούργιοι ιδιοκτήτες  
– Ποιοι προσλαμβάνουν; → Οι καινούργιοι ιδιοκτήτες.  
– Ποιους προσλαμβάνουν; → Ικανούς εργάτες.  
→ Οι καινούργιοι ιδιοκτήτες προσλαμβάνουν ικανούς εργάτες.

1. ξηλώνω<sup>3</sup> / τα χαλασμένα πλακάκια / καινούργιοι εργάτες  
.....  
.....
2. τοποθετώ / γυάλινοι καθρέφτες / ειδικοί τεχνίτες  
.....  
.....
3. επισκευάζω / οι σπασμένοι νιπτήρες<sup>4</sup> / οι υδραυλικοί  
.....  
.....
4. κατεδαφίζω<sup>5</sup> / παλιοί τοίχοι / ειδικά συνεργεία<sup>6</sup>  
.....  
.....
5. βγάζω και βάζω / οι μεταλλικοί σωλήνες / οι υδραυλικοί / πλαστικοί σωλήνες  
.....  
.....
6. αγοράζω / καινούργιοι κάδοι απορριμμάτων<sup>7</sup> / οι ιδιοκτήτες  
.....  
.....
7. προσλαμβάνω / οι ιδιοκτήτες / νέοι υπάλληλοι / για να τελειώσει πιο γρήγορα η δουλειά  
.....  
.....
8. φυτεύω / όμορφοι δάμνοι / οι κάτοικοι  
.....  
.....

1. **κάνω βουτιά:** μπαίνω με το κεφάλι μέσα στη θάλασσα.
2. **γεροδεμένος, -η, -ο:** με πολύ γυμνασμένο σώμα.
3. **ξηλώνω κάτι:** βγάζω από τη θέση του.
4. **ο νιπτήρας:** έπιπλο μπάνιου όπου πλένω το πρόσωπο και τα χέρια μου.
5. **κατεδαφίζω κάτι:** ρίχνω στο έδαφος, γκρεμίζω κάτι (συνήθως κτίριο).
6. **το συνεργείο:** ομάδα ανθρώπων που αχολούνται με το ίδιο έργο, την ίδια δουλειά.
7. **ο κάδος απορριμμάτων:** το δοχείο για τα σκουπίδια.



## 19. Ξαναγράψε την πρόταση.

Για τη λέξη **φίλους** βάλε: 1) φίλες και 2) παιδιά.

Για τη λέξη **γείτονες** βάλε: 1) γειτόνισσες και 2) γειτονόπουλα.

Στην πολυκατοικία έχω βρει μερικούς καλούς φίλους και συμπαθώ όλους τους γείτονες.

1. ....  
.....
2. ....  
.....

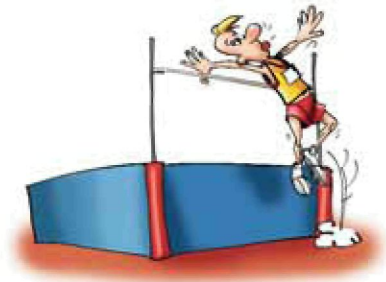
Μετά από τις λέξεις **αυτός, εκείνος, όλος** το **ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΟ** παίρνει **ΑΡΘΡΟ (ο, η, το)**.

➤ Πρέπει να φτιάξουν αυτούς τους καθρέφτες.

## 20. Τους συμπαθείς όλους;

Χρησιμοποίησε τις λέξεις **ΑΛΛΟΣ, ΕΚΕΙΝΟΣ, ΑΥΤΟΣ, ΛΙΓΟΣ, ΜΕΡΙΚΟΙ, ΟΛΟΣ** και απάντησε στις ερωτήσεις.

1. Σου αρέσουν όλα τα αθλήματα ή κάποιο συγκεκριμένο;  
.....
2. Συμπαθείς όλους τους γείτονές σου ή μερικούς μόνο;  
.....
3. Ξέρεις λίγους μαθητές του σχολείου σου ή πολλούς;  
.....
4. Σου αρέσουν αυτοί οι πίνακες ζωγραφικής που έχει το σχολείο σου ή προτιμάς εκείνους τους πίνακες ζωγραφικής που βλέπεις στα μουσεία;  
.....
5. Στον κήπο του σχολείου έχει λίγα ή πολλά λουλούδια, πολλά ή λίγα δέντρα;  
Μήπως ξέρεις ποιος τα ποτίζει;  
.....



## 21. Τι πάει με τι;

Τι λέει ο παπούς; Ένωσε τις δύο στήλες και φτιάξε προτάσεις.

- |   |  |
|---|--|
| 1. Στην πολυκατοικία μου έχω επισκεφτεί όλους...                        | α. τις αίθουσες του σχολείου σας!          |
| 2. Εσείς, αν και είστε μικρά παιδιά, δεν έχετε δει όλες...              | β. μαθητές για την επιμέλειά τους.         |
| 3. Στο σχολείο μου, οι δάσκαλοι επιβράβευαν <sup>1</sup> μόνο λίγους... | γ. εργάτες για την οικοδομή <sup>2</sup> . |
| 4. Ο γιος μου συνέχεια προσλαμβάνει κι άλλους...                        | δ. τους πολυσύχναστους δρόμους.            |
| 5. Μισώ αυτούς...   | ε. τα σπίτια που μοιάζουν με κουτιά.       |
| 6. Γιατί έχουν εκείνα...  | στ. τους ορόφους κι όλα τα διαμερίσματα.   |

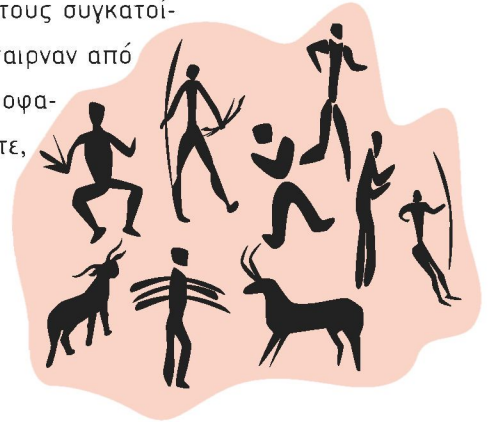
1. **επιβραβεύω κάποιον:** δίνω βραβείο, συγχαρητήρια, λέω μπράβο σε κάποιον.

2. **η οικοδομή:** κτίριο που βρίσκεται στη φάση του χτισίματος.

## 22. Οι άνθρωποι των σπηλαίων και η ζωγραφική

Η Ειρήνη διαβάζει στην εγκυκλοπαίδεια για τους ανθρώπους των σπηλαίων<sup>1</sup>. Την ενδιαφέρουν πολύ, γιατί είχαν καταλάβει την αξία του δικού της μεγάλου χόμπι, της ζωγραφικής. Διάβασε το απόσπασμα και πες τι ζωγράφιζαν εκείνοι οι άνθρωποι.

«Υπάρχουν ζωγραφιές σε πολλά σπήλαια, τα οποία μάλιστα ακόμη και σήμερα μπορούμε να επισκεφθούμε. Οι άνθρωποι των σπηλαίων ζωγράφιζαν τις εικόνες των ζώων που κυνηγούσαν. Ζωγράφιζαν ακόμη και τα ζώα που τα φοβόντουσαν πολύ. Ζωγράφιζαν τις εικόνες μέσα στις σπηλιές τους και ό,τι ζωγράφιζαν το έδειχναν με μεγάλη περηφάνια στους συγκατοίκους τους. Όποια χρώματα ήθελαν να χρησιμοποιήσουν, τα έπαιρναν από τα φυτά και τα κρατούσαν μέσα σε κόκαλα ζώων. Βέβαια, προφανώς<sup>2</sup>, δεν μπορούμε να δούμε σήμερα όλα όσα ζωγράρισαν τότε, λίγα διατηρήθηκαν».



## 23. Τι πάει με τι;

α. Ολοκλήρωσε τις προτάσεις σύμφωνα με το κείμενο.

- |   |                                     |
|---|-------------------------------------|
| 1. Σε πολλά σπήλαια μπορούμε να δούμε τις εικόνες των ζώων... | α. τα έπαιρναν από τα φυτά.         |
| 2. Μπορούμε να δούμε ακόμη και ζώα...                         | β. όσα χρώματα έφτιαχναν.           |
| 3. Όσα χρώματα χρειάζοντουσαν...                              | γ. που κυνηγούσαν τότε οι άνθρωποι. |
| 4. Μέσα σε κόκαλα ζώων διατηρούσαν...                         | δ. ακριβώς ό,τι δημιούργησαν.       |
| 5. Δυστυχώς, δεν μπορούμε να δούμε σήμερα...                  | ε. που τα φοβόντουσαν πολύ.         |

β. Ένωσε τις δύο στήλες και φτιάξε προτάσεις.

- |   |   |
|---|---|
| 1. Η Ειρήνη ψάχνει κάθε μέρα τις μπογιές της...                 | α. που τους δαυμάζει απεριόριστα <sup>3</sup> . |
| 2. Ξέρει όλους τους σύγχρονους ζωγράφους...                     | β. που τη βλέπει να διαβάζει ακίνητη για ώρες.  |
| 3. Παρακολουθεί εκείνα τα τηλεοπτικά πολιτιστικά προγράμματα... | γ. που τα θεωρεί πολύ ενδιαφέροντα.             |
| 4. Θα ήθελε να έχει στο σπίτι όλους τους πίνακες ζωγραφικής...  | δ. που τις αφήνει εδώ κι εκεί.                  |
| 5. Ζωγραφίζει συνήδως την αδερφή της...                         | ε. που τους παρατηρεί με τις ώρες στο μουσείο.  |

γ. Τώρα πες ξανά τις προτάσεις με τα: ΤΟΝ ΟΠΟΙΟ, ΤΗΝ ΟΠΟΙΑ, ΤΟ ΟΠΟΙΟ.

✓ Η Ειρήνη ψάχνει κάθε μέρα τις μπογιές της, τις οποίες αφήνει εδώ κι εκεί.

1. **οι άνθρωποι των σπηλαίων:** οι πρωτόγονοι άνθρωποι που ζούσαν σε σπηλιές, δηλαδή σε χώρους, σπίτια, κάτω από τη γη.

2. **προφανώς:** χωρίς αμφιβολία, όπως φαίνεται.

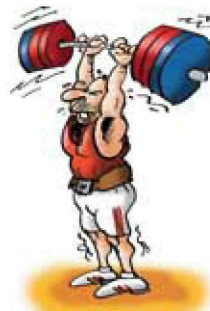
3. **απεριόριστα:** πάρα πολύ, χωρίς τέλος, χωρίς όριο.

## 24. Πες το αλλιώς!

Άλλαξε τις προτάσεις χρησιμοποιώντας την αντωνυμία που σου δίνεται κάθε φορά.

✓ Όλα αυτά που κάνει η Ειρήνη είναι σωστά.  
(ό,τι) → Ό,τι κάνει η Ειρήνη είναι σωστό.

1. Ξανάρχισε τα Αγγλικά, που τα είχε αφήσει εδώ και πολλά χρόνια.  
(ο οποίος, η οποία, το οποίο) .....
2. Αυτά είναι τα γλυκά τα οποία έφερε η γιαγιά.  
(που) .....
3. Πάρε τις κασέτες που τις δάνεισες για το πάρτι της Μαρίας.  
(ο οποίος, η οποία, το οποίο) .....
4. Έχω πολλά αυτοκόλλητα, θέλω να σου χαρίσω ένα, πάρε εκείνο που θέλεις.  
(όποιος, όποια, όποιο) .....
5. Καθέναν που συναντάει στο δρόμο, τον ρωτάει αν ξέρει τι θα γίνει στη συνέχεια του Χάρι Πότερ.  
(όποιος, όποια, όποιο) .....
6. Αυτά που κάνω, τα έχω σκεφτεί καλά και πιστεύω ότι είναι σωστά.  
(ό,τι) .....
7. Οτιδήποτε γράφει η Ελένη στο ημερολόγιό της είναι προσωπικό μυστικό της και δε χρειάζεται να το διαβάσει κανείς άλλος.  
(ό,τι) .....
8. Θέλω όλες οι ελπίδες που έχω να βγουν αληθινές.  
(όσος, όση, όσο) .....
9. Πρέπει να αναγνωρίσεις κάποτε όλη την αγάπη και τη φροντίδα που έδωσαν σε σένα οι γονείς σου.  
(όσος, όση, όσο) .....
10. Να ο αθλητής που τον θαυμάζεις πολύ.  
(ο οποίος, η οποία, το οποίο) .....





## 25. Φτιάξε προτάσεις.

Με τις λέξεις που σου δίνονται κάνε προτάσεις, όπως στο παράδειγμα.

✓ ο παππούς / κερνάω / ο Αλέξης / ένας χυμός

➔ Ο παππούς κερνάει τον Αλέξη ένα χυμό.

1. ο Αλέξης / γέμισα / το δωμάτιο / τα ψίχουλα<sup>1</sup>

.....

2. ο δάσκαλος / διδάσκω<sup>2</sup> / η Ελένη / η φυσική

.....

3. η Ελένη / θα κεράσω<sup>3</sup> / οι φίλες μου / το παγωτό

.....

4. ο Αλέξης / μαθαίνω<sup>2</sup> / ο Νίκος / το ποδήλατο

.....

5. ο Νίκος / ρωτάω / κάτι / η Ελένη

.....

6. η Ελένη / ταΐζω / ο σκύλος / ο λουκουμάς

.....

1. **το ψίχουλο:** μικρό κομμάτι ψωμιού ή άλλου φαγητού που συνήθως μας πέφτει όταν τρώμε.

2. **διδάσκω / μαθαίνω κάποιον κάτι (ΑΙΤΙΑΤΙΚΗ + ΑΙΤΙΑΤΙΚΗ), αλλά και:** διδάσκω / μαθαίνω σε κάποιον κάτι.

3. **κερνάω κάποιον κάτι:** πληρώνω εγώ το ποτό ή το φαγητό κάποιου.

## 26. Συμπλήρωσε τον πίνακα.

Κοίταξε ξανά την άσκηση 25 και γράψε μέσα στο πλαίσιο ρήματα που θέλουν δύο ουσιαστικά σε αιτιατική, όπως στο παράδειγμα.

αιτιατική
+
αιτιατική  
 ➤ Κερνάω τον Αλέξη χυμό. (η δεύτερη αιτιατική δε θέλει άρθρο)

1. ....
2. ....
3. ....
4. ....
5. ....

Με τα ρήματα που συγκέντρωσες στον παραπάνω πίνακα έχουμε:

υποκείμενο	ρήμα	άμεσο αντικείμενο	έμμεσο αντικείμενο
ονομαστική		1η αιτιατική	2η αιτιατική
➤ Ο παπούς ↑ <b>ποιος</b> κερνάει;	κερνάει	τον Αλέξη ↑ <b>ποιον</b> κερνάει;	χυμό. ↑ <b>τι</b> κερνάει;

### ΠΡΟΣΟΧΗ !

Από τις δύο αιτιατικές, άμεσο αντικείμενο είναι η αιτιατική που δείχνει το πρόσωπο (ποιον).

## 27. Τι πάει με τι;

Τώρα ένωσε τις φράσεις αριστερά και δεξιά και συγκέντρωσε τα ρήματα που θέλουν σε + αιτιατική + αιτιατική (σε + έμμεσο αντικείμενο + άμεσο αντικείμενο), όπως στο παράδειγμα.

- |  |   |
|--|---|
| <b>1.</b> Ο Λέο στέλνει...<br><b>2.</b> Η Ελένη δανείζει...<br><b>3.</b> Ο Πέτρος χαρίζει...<br><b>4.</b> Ο Αλέξης ποτέ δεν πουλάει...<br><b>5.</b> Η Ειρήνη οφείλει...<br><b>6.</b> Η Μαρία δε δίνει ποτέ...<br><b>7.</b> Η Μαρίνα δε λείει ποτέ... | <b>α.</b> στους συμμαθητές της τα σχολικά της βιβλία.<br><b>β.</b> σε κανέναν τα βιβλία του για τους Ίνκας.<br><b>γ.</b> στον Αλέξη ένα μήνυμα.<br><b>δ.</b> στη μαμά της το ταλέντο της στη ζωγραφική.<br><b>ε.</b> στον Αλέξη τον καδρέφτη της.<br><b>στ.</b> στον Πέτρο τα μυστικά της.<br><b>ζ.</b> στην Μπετίνα ένα ελληνικό λεξικό. |
|--|---|



σε + αιτιατική + αιτιατική  
 ➤ *Στέλνω στον Αλέξη ένα μήνυμα.*

1. ....
2. ....
3. ....
4. ....
5. ....
6. ....

Με τα παραπάνω ρήματα, καθώς και με τα ρήματα στον παρακάτω πίνακα, έχουμε:

υποκείμενο	ρήμα	έμμεσο αντικείμενο	άμεσο αντικείμενο
ονομαστική		σε + αιτιατική	αιτιατική
➤ <i>Ο Λέο</i>	<i>στέλνει</i>	<i>στον Αλέξη</i>	<i>ένα μήνυμα.</i>
↑		↑	↑
<b>ποιος</b> στέλνει;		<b>σε ποιον</b> στέλνει;	<b>τι</b> στέλνει;

αλλά και:

➤ <i>Ο Λέο</i>	<i>στέλνει</i>	<i>του Αλέξη</i>	<i>ένα μήνυμα.*</i>
↑		↑	↑
<b>ποιος</b> στέλνει;		<b>σε ποιον</b> στέλνει;	<b>τι</b> στέλνει;

### ΠΡΟΣΟΧΗ !

Η **πρόθεση (σε) + αιτιατική** είναι πάντα **το έμμεσο αντικείμενο**, είτε δηλώνει πρόσωπο είτε όχι.



\*(βλέπε και σχετική ενότητα Γενικής).

1. **χορηγώ:** δίνω τα αναγκαία, παρέχω.
2. **παραχωρώ:** δίνω σε κάποιον ένα πράγμα ή δικαίωμά μου χωρίς να ζητώ τίποτα.
3. **κληροδοτώ:** αφήνω κληρονομιά.
4. **μεταβιβάζω:** μεταφέρω από τον ένα στον άλλο.
5. **διαβιβάζω:** στέλνω, μεταφέρω.
6. **προσκομίζω:** φέρνω, παρουσιάζω.



## 28. Θα σε κάνω γιατρό!

Ο μπαμπάς μιλάει συχνά στον Αλέξη και στην Ελένη για το μέλλον τους.

α. Γράψε τα ουσιαστικά στην ιστορία του μπαμπά στο σωστό τύπο (ονομαστική ή αιτιατική).

Εμένα δε με σπούδασαν τίποτα, ούτε ..... (μηχανικός) ούτε ..... (δικηγόρος).  
 Και έτσι έζησα χωρίς να σπουδάσω όπως ήθελα και έκανα τον πόνο μου ..... (τραγουδί)! Με έκαναν ..... (τραγουδιστής) δηλαδή, για λίγες βδομάδες. Τραγουδίησα σε ένα μεγάλο μαγαζί και εκεί με είδε ..... (ένας βουλευτής) και με διόρισε<sup>1</sup> ..... (κλητήρας) στο Υπουργείο Πολιτισμού. Δυστυχώς δεν έμεινα πολύ καιρό ..... (υπάλληλος), γιατί ..... (ο λαός) εξέλεξε<sup>2</sup> άλλη ..... (κυβέρνηση) στις επόμενες εκλογές. Ο βουλευτής που με διόρισε δε βγήκε ξανά ..... (βουλευτής). Οι περισσότεροι τον θεωρούσαν ..... (απατεώνας). Τον αποκαλούσαν<sup>3</sup> ..... (ψεύτης) και ..... (αποτυχημένος). Εγώ, ευτυχώς, βρήκα μια δουλειά ως ..... (οδηγός). Δε θέλω να πάθετε τα ίδια. Σας θεωρώ ..... (ικανός) να πετύχετε πιο πολλά απ' ό,τι εγώ και θέλω να σας δω ..... (ευτυχισμένος).

β. Γράψε τα ρήματα της ιστορίας του μπαμπά που θέλουν δύο αιτιατικές, όπως στο παράδειγμα.

✓ Σπουδάζω τον Αλέξη γιατρό. (το αποτέλεσμα του ρήματος δε δέλει άρθρο)

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

1. **διορίζω κάποιον:** βάζω κάποιον σε μια δουλειά, συνήθως δημόσια δουλειά.

2. **εκλέγω κάποιον:** ψηφίζω κάποιον, διαλέγω κάποιον για πρόεδρο, βουλευτή, πρωθυπουργό.

3. **αποκαλώ κάποιον:** λέω κάποιον με ένα όνομα, χαρακτηρίζω κάποιον.

- ✓ Σπουδάζω τον Αλέξη γιατρό.
- ➔ Ο Αλέξης θα είναι κάποτε γιατρός.

Στη Γραμματική, αυτή τη δεύτερη αιτιατική τη λέμε **ΚΑΤΗΓΟΡΟΥΜΕΝΟ ΤΟΥ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟΥ**, γιατί μ' αυτή δίνουμε μια ιδιότητα (ένα χαρακτηριστικό) στο αντικείμενο.



## 29. Οι απόψεις της Ελένης

Ένωσε τα δύο μέρη και φτιάξε σωστές προτάσεις:

Η Ελένη θεωρεί...	τη γιαγιά	τσιγκούνη <sup>1</sup> .
	τις δίδυμες	κατεργάρηδες <sup>2</sup> .
	τον Πέτρο	άδικη.
	το ξαδερφάκι της	πεισματάρη.
	το Λέο και τον Πέτρο	απαράδεκτο <sup>3</sup> .
	τα παιδιά των γειτόνων	ζαβολιάρικα <sup>4</sup> .
	την κρίση της δασκάλας	τεμπέλες.
	το παράπονο του Αλέξη	κουτσομπόλικο <sup>5</sup> .

1. **τσιγκούνης, -α, -ικο:** αυτός που δε θέλει να δίνει τα χρήματά του, δε θέλει να κάνει έξοδα.

2. **κατεργάρης, -α, -ικο:** πονηρός.

3. **απαράδεκτος, -η, -ο:** πολύ κακός, δεν μπορώ να τον συγχωρήσω.

4. **ζαβολιάρης, -α, -ικο:** πονηρός, αυτός που δεν ακολουθεί τους κανόνες σε ένα παιχνίδι.

5. **κουτσομπόλης, -α, -ικο:** αυτός που μιλάει πολύ για τους άλλους ανθρώπους.



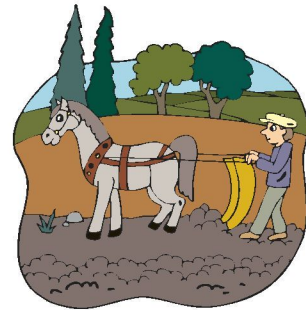
**ΠΟΤΕ;**

- *Τον Ιούνιο, τον Ιούλιο και τον Αύγουστο θα έχουμε διακοπές (ελπίζω!)...*
- *...αλλά τους άλλους μήνες και έξι μέρες την εβδομάδα (τη Δευτέρα, την Τρίτη, την Τετάρτη, την Πέμπτη, την Παρασκευή και το Σάββατο) έχουμε σχολείο ή φροντιστήριο.*

**30. Οι δουλειές των Ίνκας**

Οι Ίνκας, Ινδιάνοι της Αμερικής, είχαν κανόνες για τις δουλειές που έπρεπε να κάνουν κάθε μήνα. Διάβασε ποιες δουλειές έκαναν κάθε μήνα και βάλε -ν εκεί που πρέπει.

1. Το... Γενάρη να γνέδεις μαλλί.
2. Το... Φλεβάρη να αναζητάς<sup>1</sup> παρθένα γη<sup>2</sup>.
3. Το... Μάρτη να προστατεύεις τα χωράφια από τους κλέφτες και τα σπουργίτια.
4. Το... Απρίλη να οδηγείς τα ζώα στη βοσκή<sup>3</sup>.
5. Το... Μάη να θερίζεις<sup>4</sup> το καλαμπόκι.
6. Το... Ιούνιο να μαζεύεις τις πατάτες.
7. Το... Ιούλιο να φυλάς το καλαμπόκι και να καθαρίζεις τα πηγάδια.
8. Το... Αύγουστο να οργώνεις<sup>5</sup>.
9. Το... Σεπτέμβρη να σπέρνεις<sup>6</sup> καλαμπόκι.
10. Το... Οκτώβρη να επισκευάζεις τις στέγες.
11. Το... Νοέμβρη να φυτεύεις πράσινα λαχανικά.
12. Το... Δεκέμβρη να φυτεύεις πατάτες.

**31. Γράψε τρεις δουλειές που έκαναν οι Ίνκας κάθε εποχή.**

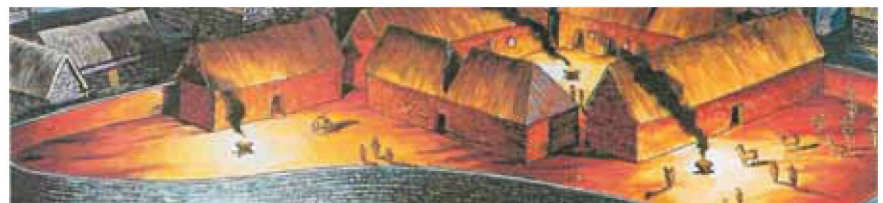
- ✓ Την άνοιξη .....
- .....
- Το .....
- .....
- Το .....
- .....
- Το .....
- .....

1. **αναζητώ:** ψάχνω.
2. **η παρθένα γη:** τόπος, γη, που δεν έχει καλλιεργηθεί ποτέ.
3. **η βοσκή:** το να πηγαινείς τα ζώα σε τόπο όπου υπάρχει χορτάρι για να φάνε, το να βόσκεις τα ζώα.
4. **θερίζω:** κόβω τα σιτηρά ή το χόρτο που είχα καλλιεργήσει.
5. **οργώνω:** σκάβω τη γη για να την καλλιεργήσω.
6. **σπέρνω:** ρίχνω σπόρους στη γη για να βλαστήσουν.

## 32. Αυτός που οδήγησε τους Ίνκας στο τέλος τους

Διάβασε τη βιογραφία του Φραντζίσκο Πιζάρo και συμπλήρωσε το χρόνο, όπως στο παράδειγμα.

✓ Γεννήθηκε στο Τρουχίλιο της Ισπανίας και πέθανε στη Λίμα του Περού. Ήταν παιδί ενός Ισπανού αξιωματικού και άρχισε ..... το 1510 [ 1510 ] να συμμετέχει σε διάφορες εκστρατείες<sup>1</sup> στην Κεντρική Αμερική.



Είναι ο άνθρωπος που έβαλε τέλος στην ιστορία των Ίνκας ..... [ ο 16ος αιώνας ] .

..... [ 1531 ] ο Πιζάρo με 180 άνδρες ξεκίνησε και έφτασε στο Περού, όπου έγινε φιλικά δεκτός από τους Ίνκας και το βασιλιά τους, Αταχουάλπα. Ο Αταχουάλπα ήταν βασιλιάς των Ίνκας ..... [ η περίοδος 1500-1531 ] .

Οι φιλοξενούμενοι όμως συνέλαβαν το βασιλιά και τον εκτέλεσαν<sup>2</sup> μαζί με 2000 συμπατριώτες του, παρά την καταβολή τεράστιων ποσοτήτων χρυσού από τους ιθαγενείς<sup>3</sup> για την απελευθέρωσή τους.

..... [ η εποχή ] που ξέσπασαν έριδες<sup>4</sup> ανάμεσα στους Ισπανούς κατακτητές, ο Πιζάρo κατάφερε να εκτελέσει τον

αντίπαλό του στρατηγό Αλμάγκρο, αφού τον συνέλαβε στη μάχη της Σαλίνας και τον φυλάκισε. .... [ 1541 ] οι στρατιώτες του Αλμάγκρο εκδικήθηκαν και δολοφόνησαν τον Πιζάρo

στη Λίμα κατά τη διάρκεια ενός δείπνου. Στην Ισπανία ο Πιζάρo θεωρείται ως σημαντικός «εκπολιτιστής βαρβάρων», στη Νότια

Αμερική όμως αποφεύγεται όσο είναι δυνατόν η αναφορά στο όνομά του.

1. η **εκστρατεία**: η πολεμική επιχείρηση εναντίον άλλου λαού.

2. **εκτελώ**: σκοτώνω.

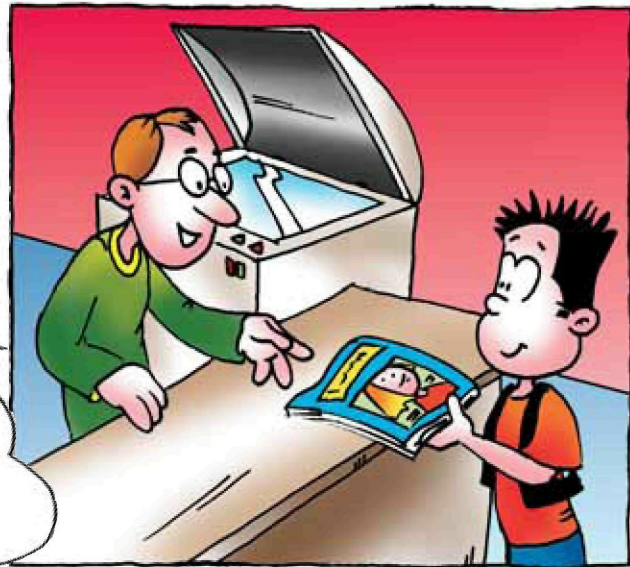
3. ο **ιθαγενής**: ο κάτοικος μιας περιοχής.

4. η **έριδα**: η μεγάλη διαφωνία.

### 33. Ζέστη με το... χιλιόμετρο!

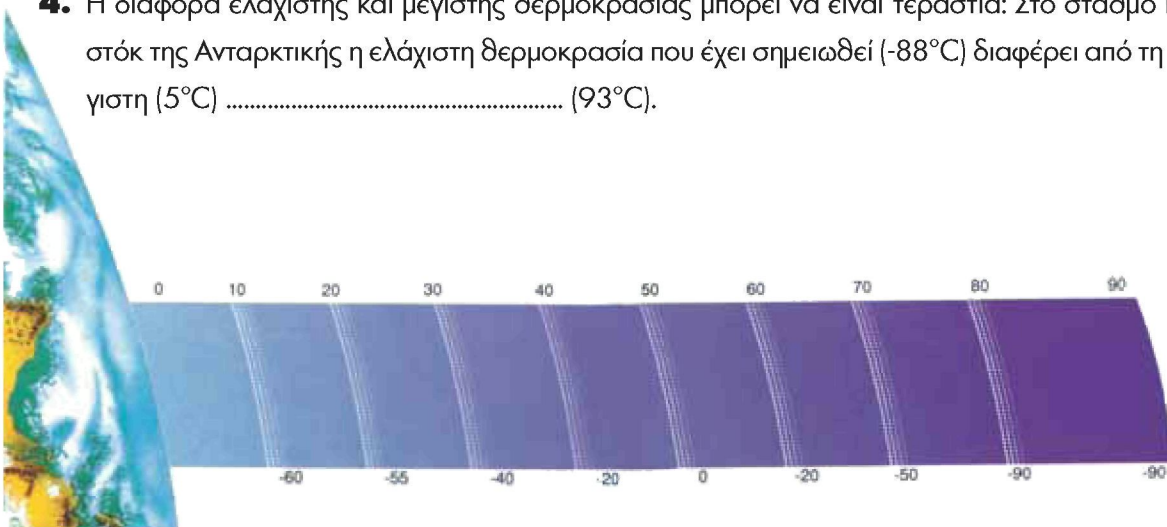
Το περιοδικό που φωτοτυπεί ο Αλέξης μιλάει για το κλίμα στη Γη. Συμπλήρωσε τις προτάσεις με τους αριθμούς που είναι στην παρένθεση και διάβασε για τις μεταβολές της θερμοκρασίας στην ατμόσφαιρα.

Πληρώνεις  
την κάθε  
φωτοτυπία  
δέκα λεπτά.



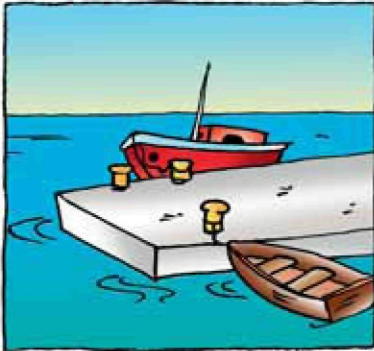
#### Η ΘΕΡΜΟΚΡΑΣΙΑ ΔΙΑΦΕΡΕΙ

1. Η θερμοκρασία στα αστικά κέντρα και στην ύπαιθρο μπορεί να διαφέρει ακόμη και ..... (10°C), λόγω του νέφους, που κρατάει τη θερμότητα στις πόλεις.
2. Όταν ανεβαίνουμε ψηλότερα στην ατμόσφαιρα, ανακαλύπτουμε ότι η θερμοκρασία μειώνεται και μάλιστα με ρυθμό σταθερό, ..... (6°C) ανά χιλιόμετρο ύψους. Πιο ψηλά, και πάλι η θερμοκρασία μεταβάλλεται με το ύψος αλλά πιο εντυπωσιακά: στην τροπόσφαιρα (0-10 χλμ. από την επιφάνεια της Γης) μειώνεται ..... (20°C), στη στρατόσφαιρα (12-50 χλμ.) ανεβαίνει πάλι περίπου ..... (50°C), για να ξαναμειωθεί ..... (80°C) στη μεσόσφαιρα (50-90 χλμ.).
3. Σε όλους τους τόπους, τη νύχτα υπερισχύει η εκπεμπόμενη ακτινοβολία της Γης και η θερμοκρασία πέφτει περίπου ..... (8°C). Αντίθετα, την ημέρα υπερισχύει η προσλαμβανόμενη ακτινοβολία του ήλιου και η θερμοκρασία ανεβαίνει περίπου ..... (8°C).
4. Η διαφορά ελάχιστης και μέγιστης θερμοκρασίας μπορεί να είναι τεράστια: Στο σταθμό Βοστόκ της Ανταρκτικής η ελάχιστη θερμοκρασία που έχει σημειωθεί (-88°C) διαφέρει από τη μέγιστη (5°C) ..... (93°C).

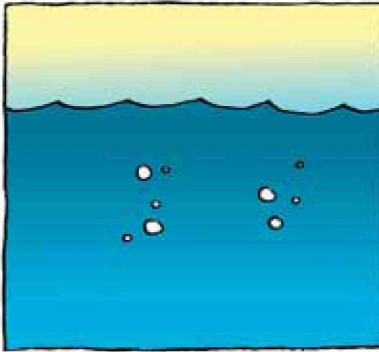


## ΛΕΜΕ:

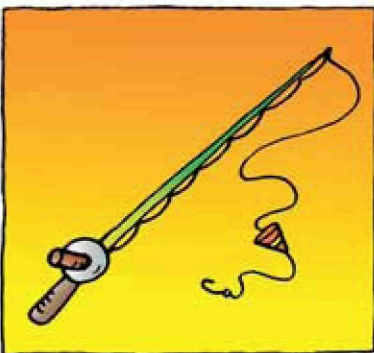
- Πόσο μακριά είναι η πόλη; Είναι τρεις **ώρες** μακριά.  
Είναι τρεις **ώρες** δρόμος.
- Πόσο μακρύ είναι το κουτί; Είναι είκοσι **πόντους** μακρύ.  
↓ ↓ ↓  
αριθμός + μονάδα μέτρησης + επίρρημα / όνομα  
(στην αιτιατική)



.....  
.....



.....  
.....

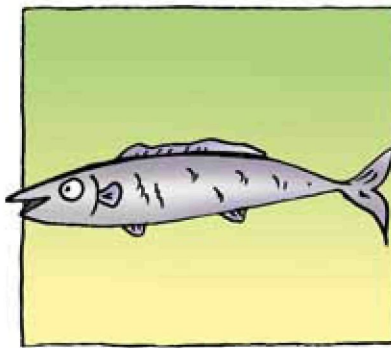


.....  
.....

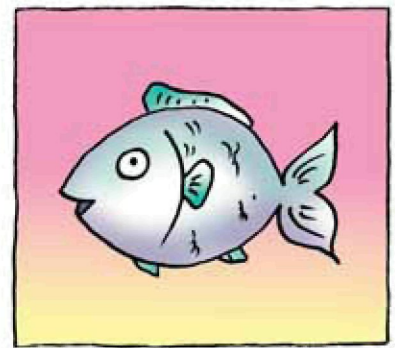
## 34. Δέκα μέτρα προβλήτα

Διάβασε το κείμενο της Μαρίνας και συμπλήρωσε τις λεζάντες των σκίτσων.

Όταν έχουμε κουράγιο, σηκωνόμαστε νωρίς νωρίς και πάμε για ψάρεμα στο λιμάνι. Καθόμαστε στην προβλήτα<sup>1</sup>, που είναι τρία μέτρα πλατιά, σ' ένα μέρος που τα νερά είναι μόλις οχτώ πόντους βαθιά. Η πετονιά<sup>2</sup> μου είναι λεπτή και ελαφριά. Το καλάμι του Πέτρου είναι δύο μέτρα μακρύ. Εμένα δε μ' αρέσει, γιατί είναι δέκα κιλά βαρύ και κουράζεσαι να το κρατάς με τις ώρες. Εγώ συνήθως μετά από λίγη ώρα αρχίζω να βαριέμαι και ζηλεύω αυτούς που βρίζει ο Πέτρος, γιατί ταράζουν τα νερά με τα σκάφη τους. Χτες, όμως, ήμασταν πολύ τυχεροί, πιάσαμε δύο μεγάλα ψάρια, το ένα οχτώ πόντους παχύ, το άλλο λεπτό αλλά είκοσιπέντε πόντους μακρύ. Το βράδυ τα ψήσαμε και τα φάγαμε!



.....  
.....

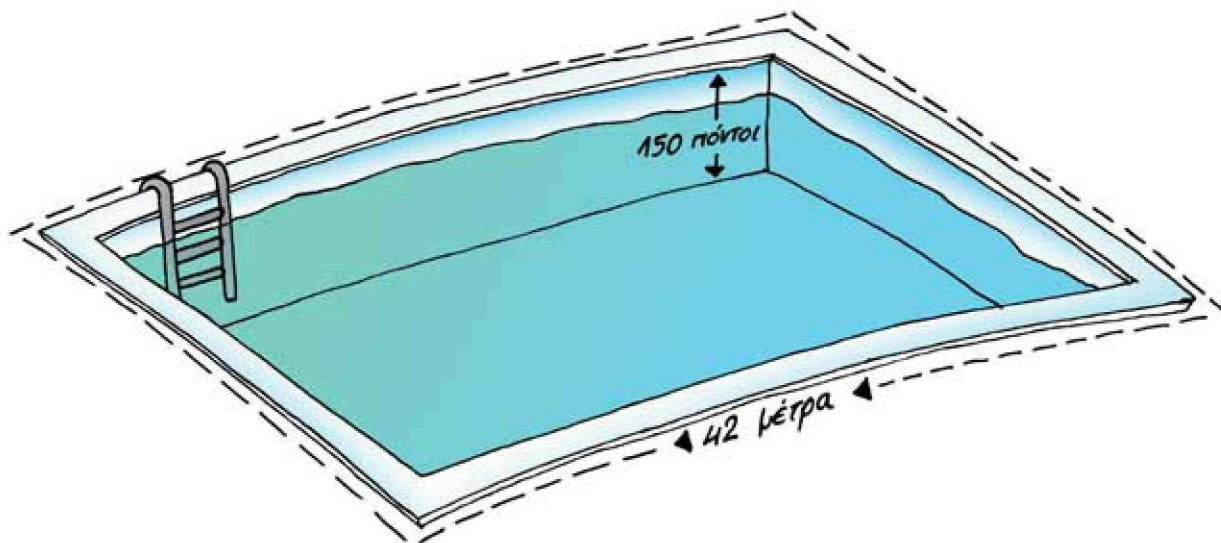


.....  
.....

1. η **προβλήτα**: ο χώρος από όπου φεύγουν τα καράβια σε ένα λιμάνι.  
2. η **πετονιά**: το ειδικό νάιλον σχοινί για το ψάρεμα.

### 35. Ποιο είναι το πρόβλημα;

Αφού προσέξεις το σκίτσο, διατύπωσε και λύσε το πρόβλημα.



Μετά τους αριθμούς βάζουμε τις λέξεις για τα μέτρα και τις διαστάσεις, όπως **ΥΨΟΣ, ΜΗΚΟΣ, ΦΑΡΔΟΣ, ΠΑΧΟΣ**, στην **ΑΙΤΙΑΤΙΚΗ...**

➤ μια πολυκατοικία 35 μέτρα ύψος

...αλλά και στη **ΓΕΝΙΚΗ** (βλέπε και σχετική ενότητα):

➤ μια πολυκατοικία ύψους 35 μέτρων

### 36. Πες το κι έτσι.

Πες το με δύο τρόπους. Ακολούθησε το παράδειγμα.

✓ διαστημικός σταθμός (μήκος: 88 μ.)

➔ ένας διαστημικός σταθμός 88 μέτρα μήκος / μήκους 88 μέτρων

1. αυτοκινητόδρομος (μήκος: 15 χλμ.)

.....

2. φορτηγό (βάρος: 2 τόνοι)

.....

3. σκάφος (μήκος: 11 μ.)

.....

4. λεωφόρος (πλάτος: 23 μ.)

.....

5. σανίδα (πάχος: 3 εκ.)

.....



### 37. Παχύ ή όχι;

α. Βρες το επίθετο που έχει την αντίθετη σημασία και

β. συμπλήρωσε τις προτάσεις με το επίθετο που βρήκες και το ουσιαστικό που είναι στην παρένθεση στο σωστό τύπο.

✓ .....παχύς..... ≠ αδύνατος

➔ Το ξύλο είναι δεκαεφτά ..... πόντους παχύ ..... (ο πόντος).

1. .... ≠ ελαφρύς

Όσοι κουβαλούν με το αεροπλάνο αντικείμενα τριάντα ..... (το κιλό) πληρώνουν περισσότερο.

2. .... ≠ κοντός

Η κουμπάρα στο γάμο ήταν δύο ..... (το μέτρο).

3. .... ≠ ρηχός

Στο σημείο του ναυαγίου<sup>1</sup> η θάλασσα είναι είκοσι ..... (το μέτρο).

4. .... ≠ λεπτός

Η θεία μου είναι εκατό ..... (το κιλό) και δε χωράει σε κανένα ρούχο.

ΣΚΟΠΟΣ

### Για βόλτα με το σκύλο!

Ο γείτονας του Αλέξη και της Ελένης, ο κύριος Θωμάς, δεν καταλαβαίνει γιατί η Ελένη κάθε απόγευμα περπατάει πέρα-δώδε<sup>2</sup> στο πεζοδρόμιο. Συχνά της φωνάζει από το μπαλκόνι:



1. το ναυάγιο: ένα πλοίο χάνεται μέσα στη θάλασσα, βυθίζεται μέσα στη θάλασσα.

2. περπατώ πέρα-δώδε: περπατώ από εδώ και από εκεί, δεξιά και αριστερά, χωρίς να έχω να πάω κάπου.

### 38. Κι άλλες Βόλτες...

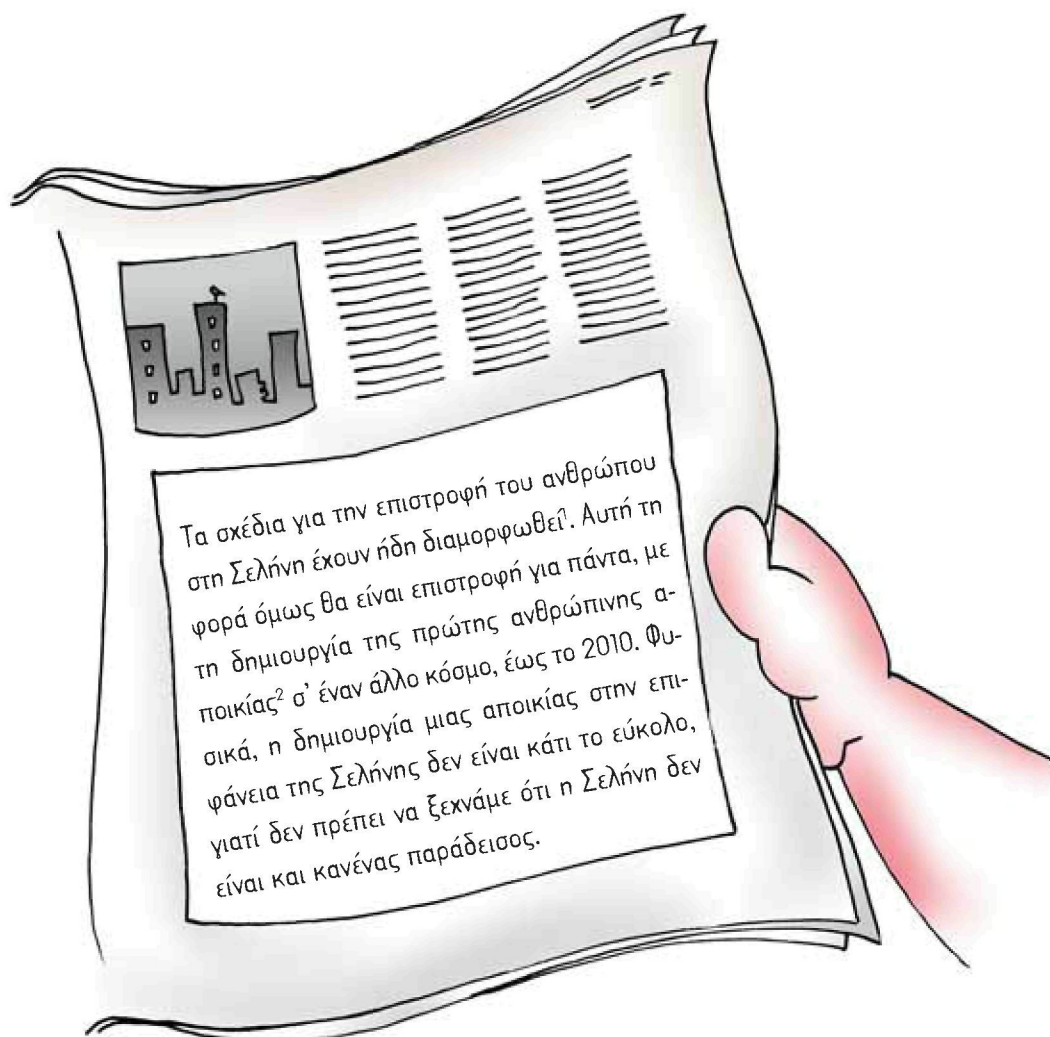
Συμπλήρωσε τις παρακάτω προτάσεις με τα ουσιαστικά που είναι στις παρενθέσεις.

1. Χτες, η κυρία Μαρία βγήκε για πρώτη φορά ..... (ο περίπατος)  
με το νεογέννητο παιδί της.
2. Ο Αλέξης θέλει να πάει κάποτε ..... (το κυνήγι) με το σκύλο της Ελένης.
3. Θα προτιμούσε βέβαια η Ελένη να πάει και ο Αλέξης καμιά φορά το σκύλο .....  
(η βόλτα), γιατί της Ελένης της αρέσει πιο πολύ να ηγαίνει .....  
(η επίσκεψη) στο μουσείο.

τόπος

### 39. Πάμε... Σελήνη;

Ο Αλέξης διαβάζει στην εφημερίδα για τη μελλοντική επιστροφή του ανθρώπου στη Σελήνη και μετά κάνει κι αυτός τα δικά του σχέδια.



1. **διαμορφώνομαι:** παίρνω μορφή, σχήμα, για να είμαι έτοιμος.

2. **η αποικία:** πόλη που φτιάχνουν σε ξένο τόπο άνθρωποι που φεύγουν από την πατρίδα τους.

**Γράψε τα ουσιαστικά που δηλώνουν τον τόπο στο σωστό τύπο, όπως στο παράδειγμα.**

Εγώ θα χτίσω το σπίτι μου στη Σελήνη. Θα φιλοξενώ πολλούς εξωγήινους .....σπίτι..... (το σπίτι) και θα συζητάμε για το διάστημα. Θα πηγαίνω ..... (το σπίτι) από τη δουλειά με διαστημικό αυτοκίνητο, δηλαδή πετώντας. Το μόνο κακό είναι ότι δε θα μπορώ να περπατάω .....παραλία-παραλία..... (η παραλία) τα Σαββατόβραδα, όπως εδώ στη Γη. Δύο ..... (οι δρόμοι) πιο κάτω θα μένει, ίσως, ένας μετανάστης από τον... Άρη!

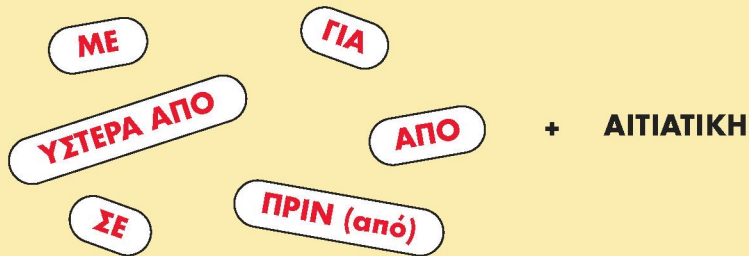
Οι παραπάνω προτάσεις είναι συγχές στον **προφορικό** λόγο.

Πρόσεξε ότι στο **γραπτό** λόγο χρησιμοποιούμε συνήθως την πρόθεση **ΣΕ**:

- φιλοξενώ
  - πηγαίνω
  - μένω
- } **στο** σπίτι







σε + αιτιατική

## 40. Θα πάω στη συναυλία των Απουριμάκ...

α. Διάβασε το διάλογο και υπογράμμισε τις προτάσεις που έχουν σε.

Η Μπετίνα ακούει στο ελληνικό πρόγραμμα του ραδιοφώνου τη συνέντευξη του συγκροτήματος<sup>1</sup> Απουριμάκ.

**Δημοσιογράφος:** Οι Απουριμάκ δε δίνουν συχνά συνεντεύξεις σε ανθρώπους του ραδιοφώνου. Είμαστε λοιπόν τυχεροί. Οι Απουριμάκ είναι στην πόλη μας για δύο συναυλίες και δέχτηκαν να μας μιλήσουν. Στο οπισθόφυλλο<sup>2</sup> του συγκεκριμένου δίσκου λέτε τι σημαίνει Απουριμάκ. Αλήθεια, γιατί είναι τόσο σημαντικό αυτό το όνομα για σας;

**Τραγουδιστής:** Για τους Ίνκας είναι ο θεός του λόγου. Ο μύθος των Ινδιάνων λέει ότι οι άνθρωποι δε μιλούσανε και κατέβηκε ο θεός Απουριμάκ και έδωσε στους Ίνκας το λόγο, για να μπορούν να συνεννοηθούν<sup>3</sup> μεταξύ τους. Αυτό σημαίνει για μας κατ' αρχάς ότι είναι ένα πολύ ωραίο όνομα, γι' αυτό το βάλαμε, και κατά δεύτερον είναι ένα όνομα που μας συγκίνησε<sup>4</sup> γιατί «εν αρχή<sup>5</sup> ο λόγος». Η συναυλία μας αρχίζει στις εννιά το βράδυ και θα τραγουδήσουμε και θα μιλήσουμε για τους Ίνκας όλη τη νύχτα.



β. Αντιστοίχισε τις προθέσεις που βρήκες (σε + ..... ) με τη σημασία τους.

- |                                     |                    |
|-------------------------------------|--------------------|
| 1. δίνουν συνεντεύξεις σε ανθρώπους | τόπος              |
| 2. ....                             | χρόνος             |
| 3. ....                             | έμμεσο αντικείμενο |
| 4. ....                             | έμμεσο αντικείμενο |
| 5. ....                             | τόπος              |

1. **το συγκρότημα:** ομάδα μουσικών που παίζουν μαζί.

2. **το οπισθόφυλλο:** η τελευταία σελίδα.

3. **συνεννοούμαι με κάποιον:** μιλάω, επικοινωνώ με κάποιον.

4. **συγκινώ κάποιον:** αγγίζω την ψυχή κάποιου.

5. **εν αρχή:** στην αρχή, στο ξεκίνημα, πρώτα από όλα.

## 41. Βάλε τις παρακάτω φράσεις στη σωστή θέση και στο σωστό τύπο.

- οι πυθμένες<sup>1</sup> • όλες μαζί οι στεριές • τα παλιότερα χρόνια • ο Ατλαντικός • το μισό ωκεάνιο νερό • οι ακτές • ο Μαγγελάνος • το ένα τρίτο της Γης

1. Ο Ισπανός Νούνιεθ είχε ανακαλύψει τον Ειρηνικό ωκεανό το 1513, επτά χρόνια νωρίτερα από .....
2. Ο Ειρηνικός ωκεανός είναι μεγαλύτερος από .....
3. Η έκτασή του καλύπτει περισσότερο από ..... της επιφάνειας του πλανήτη, περίπου 180 εκατομμύρια τετραγωνικά χιλιόμετρα, δηλαδή πολύ περισσότερα απ' .....
4. Οι πυθμένες του Ειρηνικού ωκεανού είναι βαθύτεροι από ..... των άλλων θαλασσών και περιέχουν περισσότερο από .....
5. Οι ακτές της Ιαπωνίας και της Καλιφόρνιας, που βρίσκονται στις άκρες του, είναι ζώνες υψηλότερης σεισμικής δραστηριότητας από ..... του Ινδικού ωκεανού.
6. Δυστυχώς, λόγω της βιομηχανικής αλείας, σήμερα τα ζώα και τα φυτά του Ειρηνικού ωκεανού είναι πολύ λιγότερα από .....

«από» στην παθητική σύνταξη (ποιητικό αίτιο)

## 42. Από ποιο μάστορα γίνεται η δουλειά;

Συνέχισε όπως στο παράδειγμα.

✓ Οι πόρτες και τα παράθυρα τοποθετούνται ..... από τους μαραγκούς.

1. Τα σχέδια του σπιτιού φτιάχνονται .....
2. Οι τοίχοι χτίζονται .....
3. Οι σωλήνες του νερού τοποθετούνται .....
4. Το μπετόν ετοιμάζεται .....
5. Οι δουλειές ελέγχονται .....
6. Τα μάρμαρα κόβονται .....
7. Οι πρίζες τοποθετούνται .....
8. Το σπίτι βάφεται .....



Το **ΑΠΟ + ΑΙΤΙΑΤΙΚΗ** δηλώνει το δράστη ή την αιτία για αυτό που περιγράφει το ρήμα, όταν το ρήμα βρίσκεται στην παθητική φωνή. Στη Γραμματική, ονομάζουμε αυτή τη χρήση **ΠΟΙΗΤΙΚΟ ΑΙΤΙΟ**.

➤ Ενεργητική φωνή: Οι μαραγκοί τοποθετούν τις πόρτες και τα παράθυρα.

**ποιοι;** - υποκείμενο

➤ Παθητική φωνή: Οι πόρτες και τα παράθυρα τοποθετούνται από τους μαραγκούς.

**από ποιους;** - ποιητικό αίτιο

1. ο πυθμένας: ο πάτος, τα βάθη των θαλασσών.

### 43. «Από τη Γη στη Σελήνη»

Ο Λέο μόλις διάβασε το βιβλίο «Από τη Γη στη Σελήνη». Στο βιβλίο του Ιουλιού Βερν, τα μέλη μιας λέσχης οπλοποιών αποφασίζουν να κατασκευάσουν μια οβίδα<sup>1</sup> τεραστίων διαστάσεων, που θα πυροδοτηθεί από ένα γιγάντιο κανόνι και θα προσεγγίσει τη Σελήνη. Ο Λέο δεν έχει πάει στη Σελήνη, αλλά έχει πάει πολλές φορές...



από → σε

- ✓ η Γερμανία / η Ελλάδα
- ➔ από τη Γερμανία στην Ελλάδα.

1. ο Πειραιάς / η Σαντορίνη

.....

2. το αεροδρόμιο / η πόλη

.....

3. το λιμάνι / το χωριό

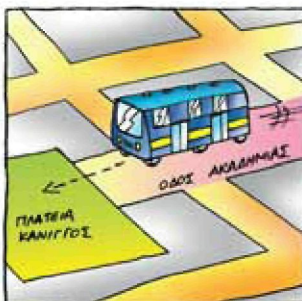
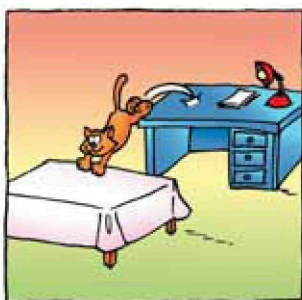
.....

Λιθογραφία από το βιβλίο του Βερν «Από τη Γη στη Σελήνη», που παριστάνει τους ταξιδιώτες σε κατάσταση έλλειψης βαρύτητας.

### 44. Γράψε μια λεζάντα για κάθε σκίτσο.

Χρησιμοποίησε τα ρήματα που σου δίνουμε:

- πετάω • πηδάω • πηγαίνω • έρχομαι



.....  
.....  
.....

.....  
.....  
.....

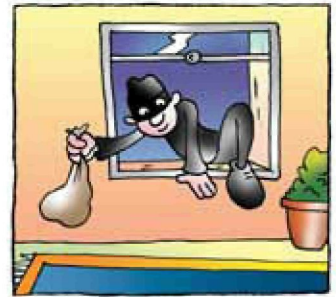
.....  
.....  
.....

.....  
.....  
.....

1. η οβίδα: μεγάλη σφαίρα που εκτοξεύεται από πυροβόλο, βλήμα πυροβόλου.



Μια πεταλούδα  
κάθεται πάνω **στο**  
κεφάλι του Αλέξη.



Ένας κλέφτης  
μπαίνει στο σπίτι  
μέσα **από το**  
ανοιχτό  
παράθυρο.



Μια μύγα πετάει  
πάνω **από τη** μύτη  
της Ελένης.



Μέσα **στο** σπίτι  
βρίσκεται ένας  
άγριος σκύλος.

#### 45. Σε ή από;

Βάλε **ΣΕ** ή **ΑΠΟ** στις παρακάτω προτάσεις και συμπλήρωσέ τις χρησιμοποιώντας τις λέξεις που είναι στις παρενθέσεις.

1. Η γιαγιά δεν αφήνει τα παιδιά να τρώνε γλυκά πάνω ..... (καινούργιος, τραπεζομάντιλο). Βέβαια, το σκύλο της Ελένης δεν τον βλέπει κανείς όταν τρώει κάτω ..... (τραπέζι).
2. Η φίλη της Ελένης μένει μακριά ..... (γειτονιά) της. Αντίθετα, ο καλύτερος φίλος του Αλέξη μένει πολύ κοντά ..... (σπίτι) του.
3. Ο αγαπημένος ξάδερφος των παιδιών, ο Νίκος, μένει δίπλα ..... (σπίτι) τους και περνάει πάντα μπροστά ..... (κήπος) τους το πρωί πριν πάει στο σχολείο.
4. Κοντά ..... (σχολείο) υπάρχει ένας ζωολογικός κήπος. Χτες δυο παπαγάλοι ξέφυγαν από το ζωολογικό κήπο και πέταξαν πάνω ..... (σχολείο). Τα παιδιά τούς παρακολούθησαν από το παράθυρο του σχολείου.
5. Το σχολικό λεωφορείο κανονικά σταματάει μπροστά ..... (πόρτα) των παιδιών. Χτες όμως πέρασε μπροστά ..... (σπίτι) τους χωρίς να σταματήσει. Τα παιδιά έτρεξαν και το πρόλαβαν<sup>1</sup> όταν περνούσε απέναντι .....
6. Στο σκύλο της Ελένης δεν αρέσει να είναι μόνος του έξω ..... (κήπος). Προτιμάει να κάθεται μέσα ..... (δωμάτιο) της Ελένης πάρα πολλές ώρες. Συνήθως ξαναβγαίνει έξω στην αυλή μέσα ..... (μικρός, τρύπα) που υπάρχει στον τοίχο του δωματίου.
7. Το σπίτι των παιδιών βρίσκεται ανάμεσα ..... και .....

1. **προλαβαίνω το λεωφορείο:** φτάνω πριν φύγει το λεωφορείο.

## 46. Τι κάνω για σένα!...

Η γιαγιά δεν κουράζεται να λέει συνέχεια ότι όλα τα κάνει για τον Αλέξη και την Ελένη, για το καλό των εγγονιών της. Το ΓΙΑ, όμως, το χρησιμοποιεί και με άλλες σημασίες. Πες τις παρακάτω προτάσεις χρησιμοποιώντας την πρόθεση ΓΙΑ όπως στο παράδειγμα.

✓ Όλα τα κάνω για να είναι καλά τα εγγόνια μου.

➔ Όλα τα κάνω ..... για το καλό των εγγονιών μου.

1. Στο χωριό πήγαινα κάθε πρωί στη βρύση να φέρω νερό. Εσύ, γέρο μου, ποτέ δεν πήγαινες.  
Στο χωριό πήγαινα .....
2. Είμαι γνωστή σε όλη τη γειτονιά γιατί είμαι πολύ καλή.  
Είμαι γνωστή σε όλη τη γειτονιά .....
3. Αν με στενοχωρείτε, αύριο κιόλας θα επιστρέψω στο χωριό.  
Αύριο κιόλας θα φύγω .....
4. Όλα αυτά τα μαντίλια που αγόρασα κάνουν μόνο πέντε ευρώ.  
Όλα αυτά τα μαντήλια τα αγόρασα .....
5. Μπράβο, κορίτσι μου, που πήρες τόσο καλό βαθμό!  
Μπράβο, κορίτσι μου, .....
6. Αχ, παπούλη, νόμιζα ότι ήσουν πιο πεισματάρης, αλλά τελικά σε πείδουν αμέσως τα παιδιά.  
Αχ, παπούλη, σε είχα .....

## 47. Ακούμε στην τηλεόραση για...

Τα παιδιά ακούνε σπάνια ειδήσεις, νομίζουν ότι οι ειδήσεις μιλάνε πάντα για τα ίδια πράγματα με τους ίδιους χαρακτηρισμούς. Βρες τι λένε η Ελένη και ο Αλέξης για τις ειδήσεις συνδυάζοντας τα επίθετα και τα ουσιαστικά που είναι στο πλαίσιο και πες κι εσύ, με τη σειρά σου, τι άλλο βλέπεις στις ειδήσεις.

✓ Οι ειδήσεις πάντα μιλάνε για διεθνή γεγονότα και καταρακτώδεις βροχές.

### ΕΠΙΘΕΤΑ

- δημοφιλής<sup>1</sup> • ευπρεπής<sup>2</sup> • καταρακτώδης • σαφής • ειλικρινής • διεθνής • συνεπής
- δυστυχής • επαρκής • ελλιπής

### ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΑ

- ηθοποιός • πολιτικός • βροχή • μέτρο • άνθρωπος • απάντηση • λύση • γεγονός
- υπουργός • βουλευτής • τραγουδιστής • προσπάθεια

Εγώ βλέπω στις ειδήσεις να μιλάνε συνέχεια για .....

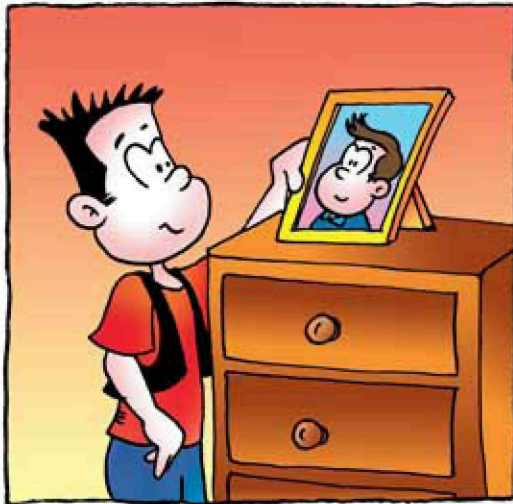
.....

.....

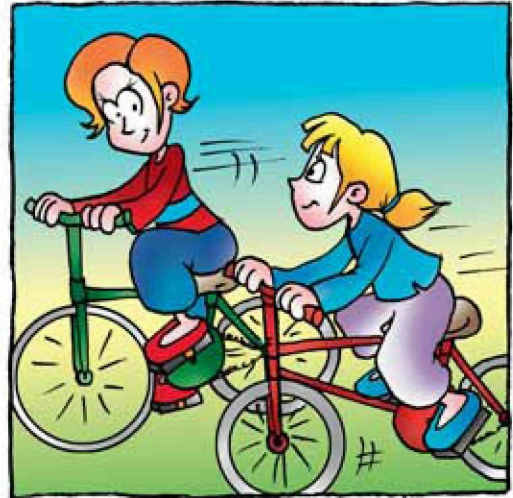
.....

1. δημοφιλής, -ής, -ές: γνωστός και αγαπητός από τον κόσμο.

2. ευπρεπής, -ής, -ές: αυτός που είναι όπως πρέπει, όπως ο κανόνας λέει.



Με ποιον μοιάζει ο Αλέξης;



Με ποιον κάνει ποδήλατο η Ελένη;

### 48. Με το μήνα ή... με το σταγονόμετρο;

Αντικατάστησε τις υπογραμμισμένες φράσεις με τις φράσεις που βρίσκονται στο πλαίσιο, κάνοντας και τις απαραίτητες αλλαγές όπου χρειάζεται.

• με το σταγονόμετρο • με το μήνα • σε σύγκριση με • σε σχέση με • με την ώρα • σύμφωνα με

1. Ο ένας πληρώνεται κάθε μήνα και ο άλλος πληρώνεται για τις ώρες που δουλεύει.

.....  
 .....

2. Τα λεφτά που παίρνει είναι πολύ λίγα, αν σκεφτούμε όσα μας προσφέρει.

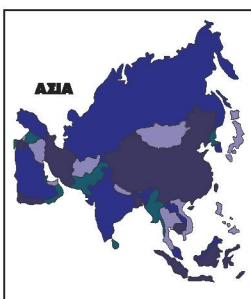
.....  
 .....

3. Ο μπαμπάς της Ελένης και του Αλέξη πίνει πολύ λίγο κρασί.

.....  
 .....

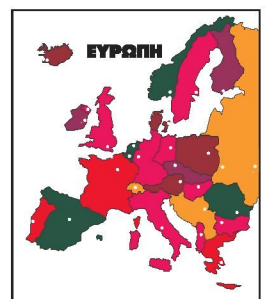
4. Η Ειρήνη πιστεύει ότι η Μαρία δεν της μοιάζει απόλυτα.

.....  
 .....



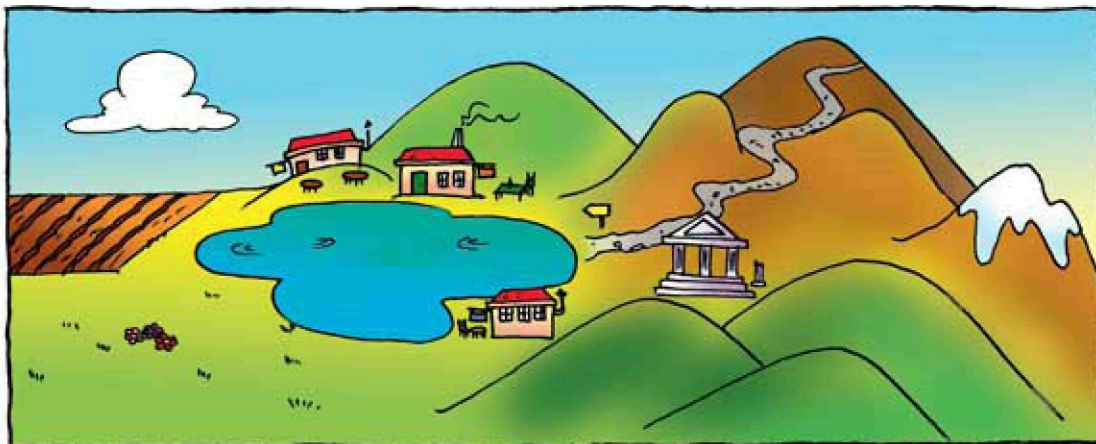
5. Η Ασία είναι τεράστια αν τη συγκρίνουμε με την Ευρώπη.

.....  
 .....  
 .....  
 .....



## 49. Μέχρι τη λίμνη, αλλά και μέχρι το 146 π.Χ.

Διάβασε τα παρακάτω κείμενα και απάντησε στις ερωτήσεις.



Μέχρι τη λίμνη ο δρόμος είναι δύσβατος<sup>1</sup>, με πολλές πέτρες. Λίγο πριν (από) τη λίμνη συναντάς έναν αρχαιολογικό χώρο. Γύρω από τη λίμνη υπάρχουν σήμερα μικρές, γραφικές ταβέρνες. Μετά τη λίμνη το τοπίο αλλάζει, απλώνονται λιβάδια και κάμποι.

1. Πού γίνεται ο δρόμος δύσβατος;  
.....
2. Πού βρίσκεται ο αρχαιολογικός χώρος;  
.....
3. Πού υπάρχουν ταβέρνες;  
.....
4. Πού απλώνονται λιβάδια και κάμποι;  
.....



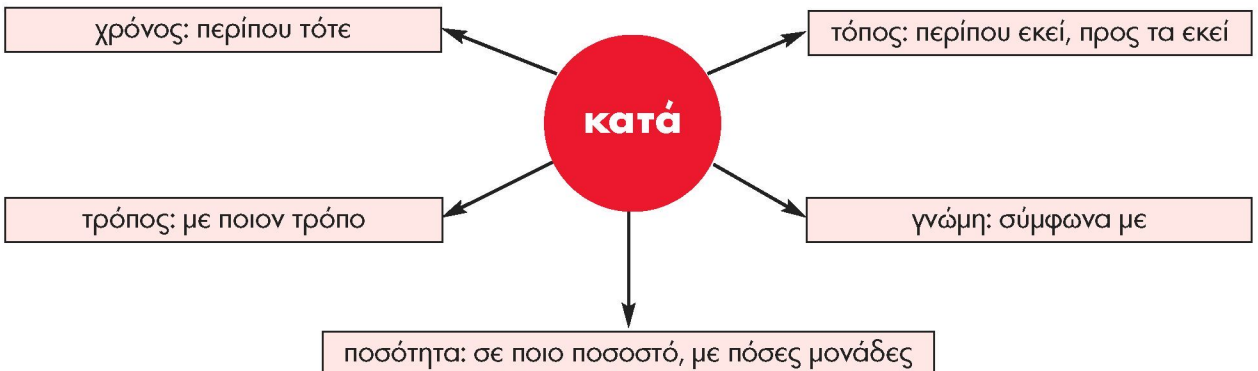
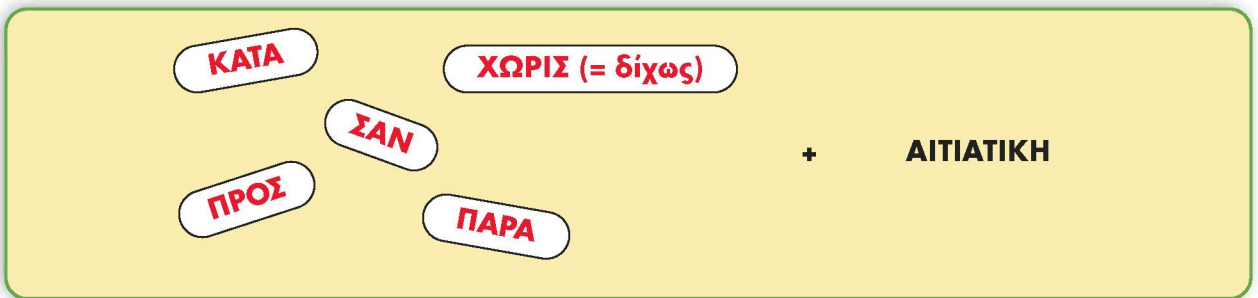
Πριν από το 2ο αιώνα π.Χ. οι Ρωμαίοι ήταν μια καθαρά ιταλική δύναμη. Έως (ως, μέχρι, ίσαμε) το 168 π.Χ., όμως, οι Ρωμαίοι είχαν κατακτήσει τη Μακεδονία και την Αίγυπτο και είχαν γίνει η μεγάλη δύναμη της Μεσογείου. Μετά το 146 π.Χ. η Ελλάδα είναι πλέον μέρος της Ρωμαϊκής Αυτοκρατορίας. Γύρω στον 1ο αιώνα π.Χ. η Ρώμη γνωρίζει τη μεγαλύτερη ακμή της.

1. Πότε οι Ρωμαίοι ήταν μόνο ιταλική δύναμη;  
.....
2. Πότε είχαν γίνει δύναμη της Μεσογείου;  
.....
3. Πότε η Ελλάδα έγινε μέρος της Ρωμαϊκής Αυτοκρατορίας;  
.....
4. Πότε η Ρώμη γνωρίζει τη μεγαλύτερη ακμή της;  
.....

1. δύσβατος, -η, -ο: είναι δύσκολο να περπατήσω εκεί.

## 50. Αντιστοίχισε και φτιάξε προτάσεις.

- |   |   |
|---|---|
| <p>1. Η Ρώμη βρίσκεται...</p> <p>2. Αναπτύχθηκε...</p> <p>3. Πριν (από) τη δεύτερη χιλιετία...</p> <p>4. Μέχρι τη γαλατική εισβολή του 387 π.Χ....</p> <p>5. Τον 1ο αιώνα π.Χ. η τεράστια αύξηση του πληθυσμού...</p> <p>6. Η σύγχρονη Ρώμη έγινε πρωτεύουσα της Ιταλίας...</p> | <p>α. γύρω από τον πυρήνα<sup>1</sup> επτά λόφων.</p> <p>β. οδήγησε σε επέκταση ίσαμε τα περίχωρα που βρίσκονταν έξω από τα τείχη.</p> <p>γ. λίγο μετά τη συμβολή<sup>2</sup> των ποταμών Τίβερη και Ανιένε.</p> <p>δ. δεν παρατηρούνται στοιχεία μόνιμης εγκατάστασης.</p> <p>ε. μετά τα μέσα του 19ου αιώνα.</p> <p>στ. οι Ρωμαίοι δεν είχαν καταλάβει την ανάγκη των τειχών.</p> |
|---|---|



1. ο **πυρήνας**: το κέντρο.  
 2. η **συμβολή**: εκεί που ενώνονται.



## 51. Κατά τη γνώμη του Λέο

Χρησιμοποίησε την πρόθεση ΚΑΤΑ και βάλε τις παρακάτω φράσεις στη σωστή πρόταση.

• ενενήντα τοις εκατό • δουλειά • περίοδος • επτά το πρωί • περίεργος τρόπος • γνώμη

1. Ο πατέρας του Λέο είναι εργάτης, ξυπνάει πάντα .....
2. Πίνει τον καφέ του και τραβάει .....
3. Εδώ και τριάντα χρόνια δουλεύει στο ίδιο εργοστάσιο. Κάθε πρωί έχει το ίδιο πρόγραμμα. Μόνο ..... της δικτατορίας<sup>1</sup> δεν ακολουδούσε αυτό το πρόγραμμα. Τότε, εξάλλου, για επτά χρόνια δε βγήκε ποτέ από το σπίτι του.
4. .... του Λέο, ο πατέρας του τώρα έχει πολύ βαρετή ζωή.
5. Ο πατέρας του, βέβαια, ..... δε μιλάει καθόλου για τη δουλειά του. Νομίζει ότι δεν ενδιαφέρει τα παιδιά του.
6. Ο Λέο, όμως, είναι βέβαιος ..... ότι ο μπαμπάς του ονειρεύεται μια άλλη ζωή, γεμάτη δράση και περιπέτεια.



1. η δικτατορία: η χούντα, τα χρόνια που δεν υπήρχε δημοκρατία.

## 52. Στο περίπου!

Ο φίλος του Αλέξη, ο Κώστας, διηγείται στον Αλέξη πώς πέρασε το Σαββατοκύριακο. Βέβαια το κακό με τον Κώστα είναι ότι διηγείται πάντα πώς ΠΕΡΙΠΟΥ έγιναν τα πράγματα. Συμπλήρωσε με το ΠΡΟΣ και βάζοντας τα ουσιαστικά που είναι στις παρενθέσεις στην αιτιατική.

ΠΡΟΣ

- **προσέγγιση**

(πού πηγαίνω, π.χ. πτήση προς Βερολίνο)

- **σκοπός**

(τι θέλω, π.χ. προς αποφυγή<sup>1</sup> παρεξηγήσεων<sup>2</sup>)

- **αναλογία**

(π.χ. 1/3, ένα προς τρία)

**Κώστας:** Πηγαίναμε ..... (η θάλασσα), όταν άρχισε η μπόρα<sup>3</sup>.

**Αλέξης:** Πού πηγαίνατε ακριβώς;

**Κώστας:** Με δυσκολία φτάσαμε στο σπίτι του θείου ..... (η νύχτα).

**Αλέξης:** Πότε ακριβώς φτάσατε;

**Κώστας:** Στο σπίτι του θείου είχαν μαζευτεί όλες οι γυναίκες της οικογένειας. Δεν είχα σχεδόν κανέναν άντρα για να μιλήσω. Να φανταστείς, η αναλογία γυναικών-αντρών ήταν δέκα ..... (ένας).

**Αλέξης:** Σχεδόν κανένας! Δηλαδή πόσοι ακριβώς; Μη λες συνέχεια τη λέξη «προς», δείχνει μόνο το περίπου και δεν καταλαβαίνω!

**Κώστας:** Δε δείχνει συνέχεια το περίπου!

Έτσι μιλάει πάντα ο θείος μου και όλοι τον καταλαβαίνουν. Για άκου τι μας είπε όταν φτάσαμε:

«Καλώς τους! Εκφράζω την αγάπη μου

..... (η οικογένεια) μου,

αλλά τώρα να με συγχωρείτε, πρέπει να πάω για

λίγο στην Αθήνα .....

(η επιτέλεση<sup>4</sup>) εργασιών που εκκρεμούν<sup>5</sup>».

**Αλέξης:** Θέλεις να πεις ότι καταλαβαίνεις το θείο σου όταν μιλάει;

**Κώστας:** Τη λέξη «προς» την καταλαβαίνω!



1. η **αποφυγή**: καταφέρνω να μην κάνω κάτι, να το αποφύγω.

2. η **παρεξήγηση**: δεν καταλαβαίνω τι εννοεί κάποιος άλλος.

3. η **μπόρα**: δυνατή βροχή.

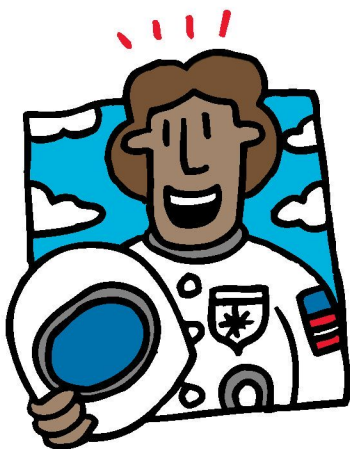
4. η **επιτέλεση**: επιτελώ, κάνω.

5. **εκκρεμεί**: έπρεπε να έχει γίνει εδώ και καιρό.



### 53. Πες το αλλιώς!

Η δασκάλα μιλάει για διαστημικές αποστολές. Γράψε τα λόγια του Αλέξη, που επαναλαμβάνει τη δασκάλα του, αρχίζοντας με την πρόθεση.



**Δασκάλα:** Αν και οι άνθρωποι έλπιζαν, αν και μεγάλη πρόοδος είχε επιτευχθεί μέχρι τα μέσα της δεκαετίας του 1960, το πρόγραμμα «Απόλλων» άρχισε με μια τραγωδία.

**Αλέξης:** Παρά ..... , το πρόγραμμα «Απόλλων» άρχισε με μια τραγωδία.

**Δασκάλα:** Οι Αμερικανοί είδαν την τραγωδία όπως έβλεπαν τις μεγάλες φυσικές καταστροφές του παρελθόντος.

**Αλέξης:** Σαν ..... είδαν οι Αμερικανοί την τραγωδία.

**Δασκάλα:** Η τραγωδία οδήγησε τη ΝΑΣΑ σε αναδιοργάνωση<sup>1</sup>, σε αυστηρότερες οδηγίες και καθυστέρηση του όλου προγράμματος πτήσεων.

**Αλέξης:** Στη ΝΑΣΑ δεν μπορούσαν να συνεχίσουν χωρίς/δίχως .....  
.....  
.....



#### ΠΡΟΣΕΙΞΕ !

➤ τρώει σαν το βασιλιά της Δανιμαρκίας ≠ τρώει σαν βασιλιάς

σαν + αιτιατική

σαν + ονομαστική

(βλέπε και σχετική παρατήρηση στην Ονομαστική)

1. η αναδιοργάνωση: διαφορετική οργάνωση.



## 54. Διάβασε το κείμενο και συμπλήρωσε τα κενά.

Ο Αλέξης διαβάζει στην εφημερίδα πως οι αρχαιολόγοι βρήκαν ένα νέο καταυλισμό<sup>1</sup> των Ίνκας σε μια κορυφή των Άνδεων, στο Νοτιοανατολικό Περού. Φαντάζεται πόσο δύσκολο θα ήταν να βρεθεί από τους αρχαιολόγους ο καταυλισμός.

Η φίλη της μαμάς του, η κυρία Σοφία, που είναι αρχαιολόγος, προσπαθεί να τον βοηθήσει να καταλάβει. Ο σκύλος, όμως, γαβγίζει και δεν μπορεί να τα ακούσει όλα. Βοήθησέ τον συμπληρώνοντας τα κενά.

Σίγουρα οι αρχαιολόγοι θα δυσκολεύτηκαν πολύ να φτάσουν από την πρωτεύουσα στο χώρο των ανασκαφών, καθώς ήταν φορτωμένοι ..... (εργαλείο) και ..... (χάρτης). Όταν είδαν για πρώτη φορά τον τόπο γεμάτο ..... (αρχαίος, ναός), ο αρχηγός της αποστολής θα φώναζε: Προσοχή ..... (χέρι) σας και μακριά από τα πηγάδια<sup>2</sup>, τα γεμάτα ..... (νερό)! Αλέξη, κάποτε θα πάμε μαζί στο Περού, να δεις από κοντά τα ευρήματα. Και τότε θα είσαι όλο ..... (χαρά) και θα γυρίσεις φορτωμένος ..... (δώρο) από το μουσείο των Ίνκας.



### ΛΕΜΕ:

➤ Πρόσεχε τα χέρια! → Προσοχή τα χέρια!

ουσιαστικό + ουσιαστικό στην αιτιατική

➤ φορτώνω το γαϊδούρι (με) πράγματα → ένα γαϊδούρι φορτωμένο (με) πράγματα

➤ γεμίζω το ποτήρι (με) νερό → ένα ποτήρι γεμάτο (με) νερό

➤ γεμίζω το μπαλόνι (με) αέρα → ένα μπαλόνι γεμάτο (με) αέρα

επίθετο + ουσιαστικό στην αιτιατική

1. ο καταυλισμός: ο χώρος όπου μένουν άνθρωποι.

2. το πηγάδι: τρύπα στο έδαφος από την οποία τραβάμε νερό.

**55. Καλώς τον!**

Η Ελένη μιλάει στο σκύλο, αλλά ο σκύλος δεν καταλαβαίνει Ελληνικά...

Συμπλήρωσε όπως στο παράδειγμα.

✓ Έλα, Τζακ. Καλώς .....τον Τζακ!

1. Μα ....., είσαι το πιο καλό σκυλί του κόσμου (ο Θεός).
2. Μην τρέχεις όμως, Τζακ, μέσα στο σπίτι. Να, έτσι που τρέχεις, έσπασες τη λάμπα. Κρίμα ..... (η λάμπα)!
3. Μην τρέχεις, σου είπα, Τζακ. Έλα εδώ, (η)ανάδεμά! ..... (εσύ).



**(Π)ΑΝΑΘΕΜΑ<sup>1</sup>**

Φωνάζω:

**ΜΑ**

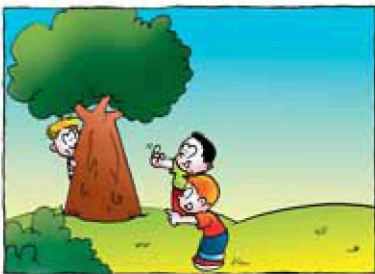
και **μετά** χρησιμοποιώ **ΑΙΤΙΑΤΙΚΗ!**

**ΚΡΙΜΑ<sup>2</sup>**

**ΚΑΛΩΣ**

να/καλώς το(ν), τη(ν), το - να/καλώς τους, τες, τα

**56. Δες το παράδειγμα και κάνε κι εσύ παρόμοιους διαλόγους.**



- ✓ ο Αλέκος
- Πού είναι ο Αλέκος;
  - Α, να τον, κρύβεται πίσω από το δέντρο.
  - Αλέκο, έλα εδώ... Καλώς τον!

1. ο Δημήτρης

- .....  
- .....  
- .....

2. η Τατιάνα

- .....  
- .....  
- .....

3. τα παιδιά

- .....  
- .....  
- .....

4. οι νεαροί

- .....  
- .....  
- .....

5. οι κοπέλες

- .....  
- .....  
- .....

6. Συνέχισε με τα ονόματα συμμαθητών σου.

1. **(η)ανάδεμα!**: λέξη (επιφώνημα) που λέω όταν δε μ' αρέσει κάτι καθόλου.

2. **κρίμα!**: λέξη (επιφώνημα) που λέω όταν λυπάμαι για κάτι.

## 57. Ποιο είναι το σωστό;

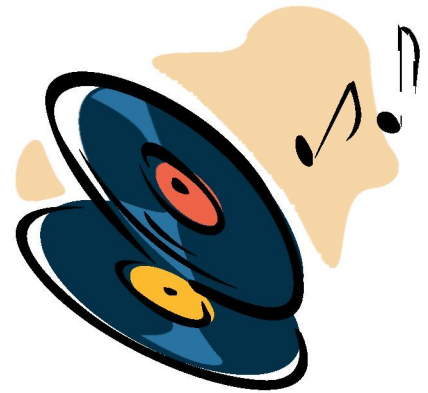
- ✓ – Πού είναι η χτένα;  
– Να τη / να τον / να τες! Στο κομοδίνο είναι.

1. – Μήπως βλέπεις τον Πέτρο;  
– Να τους / να τα / να τον! Εκεί είναι.
2. – Μήπως είδες τη Μαρία;  
– Να τη / να τες / να το! Μιλάει με την Κατερίνα.



3. – Η Μαρία και ο Χανς, από δω, ήρθαν χθες από το Βερολίνο.  
– Καλώς τες / καλώς τον / καλώς τους!

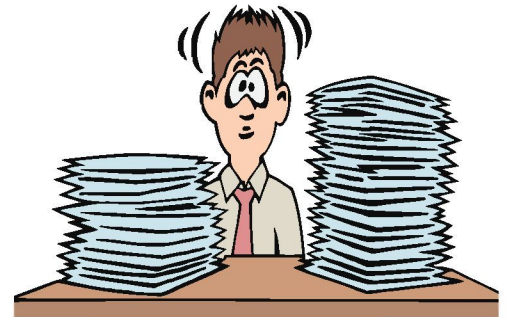
4. – Είδες πουθενά τους δίσκους;  
– Να τες / να τις / να τους! Πάρ' τους, αν τους θέλεις.



5. – Δε βρίσκω τη φωτογραφία από το πάρτι.  
– Να τες / να το / να τη! Πάρ' την, αλλά πρόσεχε μην τη χάσεις.

6. – Πέτρο, ήρθε ο Κρις στο σπίτι.  
Θέλεις να τον χαιρετήσεις;  
– Και βέβαια. Καλώς τους / καλώς τον / καλώς τις!

7. – Πού πήγαν οι φάκελοι;  
– Να τη / να τους / να τις! Μηροστά σου είναι!



να + **ΑΙΤΙΑΤΙΚΗ** = να + **ΟΝΟΜΑΣΤΙΚΗ**

Μπορώ να το πω κι αλλιώς:

**ΝΑ ΤΟΝ = ΝΑ ΤΟΣ**

**ΝΑ ΤΟΥΣ = ΝΑ ΤΟΙ**

- – Πού είναι ο Αλέκος;  
– Να τον! ή Να τος!

Δηλαδή μπορώ να χρησιμοποιήσω **την ΟΝΟΜΑΣΤΙΚΗ αντί της ΑΙΤΙΑΤΙΚΗΣ**.

(Για το δηλικό και το ουδέτερο δεν υπάρχει διαφορά ονομαστικής-αιτιατικής:

να τη(ν) = να τη, να τες = να τες, να το = να το, να τα = να τα).

## 1. Ποια πτώση να βάλω;

Του Αλέξη του αρέσει να διαβάζει τις εκθέσεις άλλων μαθητών. Διάβασε τι έγραψε ένας Ιταλός μαθητής για το θάνατο και διάλεξε τη σωστή πτώση.

Ο παππούς μου / τον παππού μου / του παππού μου πέθανε καρδιασμένος στη μέση του κρεβατιού. Είχε μόνο της πιτζάμας του / η πιτζάμα του / την πιτζάμα του και των εβδομήντα πέντε του χρόνων / τα εβδομήντα πέντε του χρόνια όταν πέθανε. Δεν ξέρω αν θα πάει στον Παράδεισον / στον Παράδεισο ή στις Κόλασες / στην Κόλαση, εγώ πιστεύω στον Παράδεισον / στον Παράδεισο, γιατί και πολέμισε και γεννήθηκε στη Νάπολη και δούλενε με το θείο μου.

Η θεία μου, που είναι κλασιάρας / κλασιάρα, λέει ότι ο θάνατος είναι ανταμοιβή μιας ζωής γεμάτης πόνου / πόνους / πόνων, αλλά εμείς, που είμαστε όλοι / όλων / όλους λίγο φοβητσιάρηδες, του / τον φοβόμαστε το ίδιο.

Μπορείς να πεθάνεις αμέσως ή λίγο κάθε φορά / καθεμιάς φορές, εγώ, ας ελπίσουμε, λίγο κάθε φορά / καθεμιάς φορές. Έτσι, θα συνηθίσω.

(από το «Ο Θεός μάς έπλασε τζάμπα» του Μαρσέλο Ντ'Ορτα, εκδόσεις Γνώση)

## 2. Ερωτήσεις και απορίες...

Δες το κόμικ και πες προτάσεις με όσες από τις παρακάτω λέξεις χρειάζεσαι.



### 3. Πες το αλλιώς!

#### Ο θρίαμβος του Καραγκιόζη!

1. Στις 25 Μαΐου, ημέρα Κυριακή, το Μουσείο Ελληνικής Λαϊκής Τέχνης ανοίγει τις πόρτες του για να μας υποδεχτεί.  
Την ..... το Μουσείο Ελληνικής Λαϊκής Τέχνης ανοίγει .....
2. Ο μπερντές ξαναστήνεται και οι ιστορίες του Καραγκιόζη ξαναζωντανεύουν.  
Οι άνθρωποι του Μουσείου ξαναστήνουν ..... και .....
3. Όλοι γνωρίζουμε τον οικοδεσπότη μας, τον Καραγκιόζη, που αυτή τη φορά πρόκειται να θριαμβεύσει.  
Οικοδεσπότης είναι ο γνωστός σε .....
4. Η παράσταση της άλλης Κυριακής έχει τίτλο «Ο θρίαμβος του Καραγκιόζη».  
Την ..... θα παρουσιαστεί το έργο με τίτλο «Ο θρίαμβος του Καραγκιόζη».
5. Αν σας αρέσουν οι μεγάλες πλάκες, οι μουσικές και οι φοβερές καταστάσεις στις οποίες πρωταγωνιστεί ο αιώνιος κακομοίρης αλλά πάντα καταφερτζής Καραγκιόζης, πηγαίnete στην Πλάκα και πιάστε δέση στο Θέατρο Σκιών.  
Αν προτιμάτε .....  
..... με .....  
..... , κατεβείτε μέχρι .....









